

Štev. 9.

Na Dunaju, 15. maja 1899.

Letnik XII.

Konferencija za razoroženje.

V dan 17. maja se zbere v holandskem mestu Haagu konferencija, ki se bode posovetovala o tistih vprašanjih, katera vključuje manifest carja Nikolaja II. od 24. avg. 1898, in katera še posebe določuje in predlaga ruska diplomacija pod vodstvom zunanjega ministra Muravjeva.

Na konferenciji bode zastopanih okolo 25 držav in bode štela 98 odposlancev. Gledali so, da bodo zastopane ne moralne sile, temveč le države, ki imajo podstavo v svojih dejanskih zemljah in deželah. Zato in radi Italije niso privolili, da bi se konferencije udeležil tudi kak člen Vatikana, dasi je Leon XIII. goreč pristaš prijateljev miru in razoroženja.

Države so pa odločile za ta kongres svoje najmodrejše diplomate in državnike, med katerimi se odlikuje ruski poslanik pri angleškem dvoru, pl. Staal. Tudi Avstrija je odposlala priznane veščake na kongres.

Lep grad, bolj v samotji, je odločen posovetovalcem, in takó bodo mogli od zunaj mirno razpravljati vprašanja, za katera se zanimajo narodi vsega civilizovanega sveta. Tvrdirjo, da konferencija bode trajala kake 3 mesece. V tem času se more torej mnogo pojasniti in, po možnosti, dognati.

Od jeseni do danes so se mnogo razgovarjali o manifestu carja Nikolaja II., in slišale so se najrazličniše sodbe o njegovi nameri. Z jedne in iste strani vsake vrste sumničenje, z druge pa polno priznanje, in tako nasprotno mnenje traja do danes.

Ti, ki najtreznejše presojuje stvari, so zajedno najpravičnejši tendenciji carjevi in stvari sami. Uže v manifestu se car omejuje na to, kar bi bilo danes možno doseči. On ni utopist in bi se radoval, ko bi se vsaj približevali cilju, ki se morebiti ne doseže niti v najpoznejših dobah človeškega razvoja. Vse, kar želi car v manifestu, je prvič le želja, in drugič relativnost, torej ne absolutnost. On ne zahteva popolnega razoroženja, temveč le, da bi se mu stavile meje, in to seveda v tisti sorazmernosti ali proporcionalnosti, katera bi ne delala krivice nobeni državi. Še konkretnije postavlja Muravjevov razglas razne predloge, takó da se morejo imenovati aktualni in praktični. Poleg tega so se vršili med raznimi državami dogovori, in so se naposled določile meje, v katerih naj se vršé posovetovanja, oziroma sklepi sestavljene konferencije.

Diplomati so po takem šli v Haag, ne da bi se bavili z utopijami, katere bi mogli uže prve dni potisniti v kot, kamor spadajo, temveč da bi se zaresno dogovorili ne le o možnih, temveč tudi praktičnih in potrebnih rečeh.

Na večni mir na zemeljskem površju s krvjo, v kakoršni se nahaja človeštvo od pradavnih vekov do danes, nihče ne misli in ne more misliti, dokler je v njem navadna zdrava razsodnost. Tudi so mednarodne in meddržavne razmere v Evropi in po drugih materikih danes take, da ni možno misliti na popolno razoroženje. Niti Evropa se ni še uredila toliko, da bi se njene sile in velesile razorožile druga nasproti drugi. Še odločilniše je postalo to, da države evropske civilizacije hočejo razprostraniti svojo moč zlasti v Aziji in Afriki. Nasprotja, ki odločujejo v Evropi, se, analogno, le nekoliko izpremenjena prenašajo tudi na ta dva svetova. K temu prihaja, da ima Evropa vzrokov biti na oroženih straži tudi radi Amerike, specijalno Severnih zjedinjenih držav.

A tudi bez teh zunanjih nasprotij imajo evropske države dovolj notranjih navskrižnostij med stanovi. Delavske množice se večajo po številu in vplivu, in razne, najbolj napačne teorije so opasne dosedanjim stanovom ravno radi tega, da se jih oprijemljejo mase, katere bi mogle te krive nauke izvajati praktično in takó spravljati v opasnost sedanji, če tudi popravkov potrebni red.

O popolnem razoroženju torej ne more biti govora, pač pa o tem, ali bi se ne dali stroški zmanjšati za oroževanje. Na to stran je zopet cela kopica vprašanj, ki so silno težavna. Celó zmanjšanje orožne sile po proporcionalnosti je težavno, ker bi uže kontrola med državami bila jako sitna, če ne nemožna. Laže pa bode določevanje, da bi se bolj človeški ravnalo v vojnah, bodisi na suhem ali na morju. Za ta del se nadejajo od konferencije ugodnih ukrepov, in to je za civilizacijo velikega pomena.

Zastopniki te pa one države bode izvestno hoteli določeb, ki bi delale čast civilizaciji; a pomisliti je treba, da so na konferenciji zastopane razne države z nasprotnimi interesi, in da je težko zjediniti se tudi za manj važne določbe. No te poslednje dobé veliko voljavo s tem, da bodo obvezane vse udeležene države držati se jih.

Vsekakor dojde na konferenciji tudi do važnih praktičnih sklepov in rezultatov. Ti ne prinesejo ne občege miru, ne izdatnega razoroženja, ali olajšajo pot do poznejših jednakih konferencij in podajo izvestno tudi nekoliko sredstev, da se bode bolj humano postopalo v vojnah.

Konferencija za razoroženje ne zasluži tega imena, ker o razoroženju, niti o relativnem, ne dožene ali čisto nič ali pa le neznatnosti. A utegne ustreči stremljenju, da se ustanové takó zvana mednarodna sodišča, ki v posebnih slučajih zaprečijo vojno med 2 ali več državami. Uže doslej so se posluževali intervencije kake države ali kakega državnika, oziroma tudi papeža. Konferencija v Haagu pa more oživiti posebno institucijo sodišč, ki bodo imela omejeno območje za posebne slučaje. Taka institucija more dobiti zgodovinski svetovni pomen in olajšati krvne in gmotne davke, ki jih daje tudi civilizovano človeštvo le preveč za vsakovrstne, važne in nevažne vojne.

Ne gledé na pozitivne dobičke, ki jih donese delovanje Haaške konferencije, ostane moralna sila carjevega manifesta še večja, nego vse drugo, kar bode združeno z njim v raznih posledicah. Moralna pridobitev se kaže uže danes, ker manifest carjev vpliva na stare tradicije in praktike držav in diplomatov. Da je proizšel manifest za vojne olajšave ravno od mogočnega carja, to odločuje v dotični nameri; kajti druge države se ne morejo takó lahko odtegnuti besedam in željam od take strani.

Omikani svet je pa tudi s carjevim manifestom moralno in intelektualno pridobil. Najbolji učenjaki so se začeli baviti zaresno z dotičnimi vprašanji, in če ne drugega, vsaj večo jasnost je porabila in še porodi beseda carja Nikolaja II. Iz nasprotij nazorov in mnenj se celó množice bistré, in prijatelji miru dobivajo čim dalje več pristašev za svoja stremljenja.

Še to je značilno in zaslužno, da so se ženske oprijele vprašanja o miru in olajšanju vojaških in vojnih bremen. Po vsej Evropi in tudi v Ameriki so si ženske zasnovale društva, katera sklepajo v smislu carjevega manifesta, in jedna njih resolucij pride celó — s pomočjo holandske kraljice — pred konferencijo.

Žene se proslavljajo na noge ter žugajo, da ne bodo več dajale svetu sinov zato, da bi jih pokončavale moderne vojne. Tako gibanje pa vpliva na človeško družbo blagodejno, in še agresivni narodi so pod vplivom plemenitega mišljenja ženske inteligencije.

Car Nikolaj II. je stvoril plemenito veliko delo, da je izdal svoj manifest in provzročil sedanjo konferencijo. Njegov čin ostane zgodovinski, naj ga presojujemo s posledicami ali tudi bez posledic. Sodili so ga neprijatelji Slovanstva neugodno in posmehljivo bolj zato, ker je proizšel od carja, nego radi namere same. Da bi bil n. pr. cesar Viljem II. prišel na isto misel, hvalili bi ga bili v Evropi mnogo bolj, nego so se vedli nasproti carju Nikolaju II. No nič ne dé, volja je plemenita, in tudi posledice se pokažejo z istim značajem, naj se za sedanjo dobo praktično skrčijo tudi na manjšo obsežnost, nego bi želeli filantropi in v obče bolj plemeniti naobraženci. Takó ali takó pa tendencija, oziroma tudi program carjevega manifesta ostane odslej na mednarodnem dnevnem redu, in to samo po sebi uže diči carja Nikolaja II. in mu pridobiva vedno večé iskrene simpatije.

Iz deželnih zborov.

Kranjski. 28. apr. Podrobna razprava o realčnem zakonu. Nemci ostavijo zbornico. Lenarčič omenja, da za Slovence spada znanje drugega slovanskega jezika med uslovja obče omike. Učenje hrvatskega jezika še ne zadošča; potreba je zlasti znanja ruskega jezika, ki je svetoven jezik, in ki se naj torej poučuje neobligatno. Hribar je proti stilizaciji tega predloga. Ni dvoma, da bo vlada ovirala učenje kakega slovanskega jezika, ker je še vedno protivna razširjanju slovanske vzajemnosti; podpira pa idejo, ker je ruskemu jeziku odprto široko polje in je slovenskemu najbliži. Dež. preds. Hein ruskemu jeziku nikakor ne more priznati tistega pomena, kot Lenarčič. Mnogo je izomikanih Slovanov, tudi v tej zbornici, ki ga ne znajo. Ruščina za nas v Avstriji, hvala Bogu, še ni in tudi dolgo še ne bo uslovje za omiko. Povše pravi, da se je hrvaščina nasovetovala, ker bode marsikak Slovenec iskal kruha na jugu, in zato želi, da bodi obligatna. — Kalan priznava svetovno važnost ruskega jezika v gospodarskem in trgovskem oziru. V 50 letih bosta ruski in angleški jedina svetovna jezika, zato je zaničljiv izraz vladnega zastopnika neumeven. Protestovati je treba proti izrazu, da ga »hvala Bogu« ni treba. To je jezik države, ki je v prijaznem razmerju z našo monarhijo in je našemu vladarju prišla v usodnem trenutku na pomoč. — Ruščina se uči tudi v avstr. vojaških zavodih. — Poročevalec Šubic je proti Lenarčičevemu predlogu iz praktičnih in oportunitetnih razlogov. Povšetov predlog o obligat. učenju hrvat. jezika se sprejme, Lenarčičev odkloni. — Kalan je za to, da se veronauk v gornjih razredih poučuje po 2 mesto po 1 uro, ter stavi zato resolucijo. — Tavčar pravi, da je realčni zakon mrtvorjeno dete. Načrt je nekaj nestalnege, resolucija nekaj stalnega, in morebiti se samo nji ugodí. — Sprejme pa se, ker so zanjo glasovali tudi nekateri člani naprednje stranke. Ostala debata je bila bolj formalna. V imenu nemških poslancev je podal dr. Schaffer izjavo, da se stranka ni udeležila debate, ker se nasovetovani zakon ne more sprejeti, in ker so nekateri govorniki napravili ekskurs na polje zunanje politike in razvijali nazore, s katerimi se ne strinjajo nemški poslanci. Ker so nem. posl. zvesti zagovorniki veljavne ustave in sedanjih državnopravnih razmer, se zlasti ne morejo strinjati s Kalanovim izvajanjem o združenju Slovencev in Hrvatov, in jim zato ugovarjajo.

29. apr. Pri overitvi zapisnika zavaruje se Kalan proti izjavi Nemcev, ker je zlasti povdarjal avstr. stališče in splošne državne koristi, in ker Nemci za svoja sumničenja niso podali nobenega dokaza. Ako hočejo koga učiti patrijotizma, imajo za to bliže in nujnejše polje v vrstah politikov svojega naroda, v vrstah Wolfov in Schönererjancev. Schwegel pravi, da Nemci niso imeli namena, dvomiti nad patrijotizmom govornikovim, temveč hočejo varovati državnopravne razmere. — Kalan konstatuje, da so Nemci umaknuli svoja sumničenja; ustava pa ni večna in nespremenljiva, zato ima vsak državlján o njej svoje mnenje ter jo sme, zlasti ako je zastopnik ljudstva, kritikovati. — Dež. glavar Detela se spominja umrlega grofa Hohenwarta, ki je bil četvrt stoletja državni poslanec iz Kranjske, častni občan Ljubljane in tu tudi načelnik polit. uprave. Vdovi se naj telegrafično sporoči sožalje zbornice. — Nemški liberalni posl. so se med tem govorom odstranili! Proračun bolnice znaša 109.236 potrebsčine, 39.162 gl. pokritja, proračun blaznice 80.531 gl. potrebsčine, 827 gl. pokritja. — Proračun porodnišnice 9844 gl. potreb., 827 gl. pokritja. Proračun najdenišnice 3598 gl. potreb., in 376 gl. pokritja.

O samost. predlogu Kalanovem za ustanovitev obrtnih rodišč se sprejme Tavčarjev predlog, da se stvar izroči dež. odboru, oskrbi vse potrebno za predlog, ki se naj v prih. zasedanju predloži zbornici.

2. maja. Pri poročilu o normalnošolskem zakladu ste bile sprejeti resoluciji: 1) da vlada za vspešnejše nadzorovanje šolstva čim preje imenuje posebnega šolskega nadzornika za kranjske ljudske šole, 2) da ona s primernim zneskom prispeva k deželnim troškom za ljudsko šolstvo.

5. maja. Zanimiva je bila le prepirka med Luckmannom in Hribarjem. Posl. Višnikar je namreč poročal o najetju posojila 32.000 gl. in 800.000 gl. za mestno občino Ljubljansko, za obče koristne naprave. Luckmannu se zdi, da mestni zbor deluje preognjevito za razvoj in napredek Ljubljane. Nemci in Italijani ne bodo napravljali novih obrtnij, ker je mestni zbor tako nestrpen, da niti na nem. šolah ne napravi nemških napisov. — Hribar pravi, da se posojila, ki so investovana plodonosno, ne smejo nikomur očitati. Najbolj neopravičeno je očitanje zapravljenosti pri elektrarni. Tujci se morejo privabiti le, ako se mesto moderno uravna in preskrbé vse udobnosti. Nemški napisi ne privabijo nikogar.

9. maja. Šubic utemeljuje svoj predlog o ustanovi deželne obrtne komisije. Zadača bi ji bila: pospeševanje malega obrta z razširjanjem in vvajanjem novih, pripoznanih pripomačkov in metod z oživotvarjanjem učnih kurzov za obrtnike, s prirejanjem obrtnih razstav in s preskrbovanjem raznih delavskih sredstev, s pospeševanjem gospodarske organizacije malega obrta in z vplivanjem na dajanje kredita malemu obrtniku.

Istrski. 2. mája. Dež. glavar je razložil, zakaj ni takoj v prvi seji preskrbel dveh italijanskih stenografov, — kajti o drugih ne more biti govora v dež. zboru istrskem (!), in pové, da so slovanski posl. zavrnuili laški poziv k udeležbi pri sejah. — Scampichio (in vsi ital. tovariši njegovi) interpeluje, kako more vlada oprovíčiti dejstvo, da je državni pravdnik zaplenil »Indipendente« in »Popolo istr.« zaradi znanega pisma Zanardellija županu Dompieriju. — Saj ta ni pisal drugega, nego da je Italija ponosna na te svoje sinove, s katerimi je zvezana po vezeh krvi. — Noben zakon ne more prepovedati takih pojavov simpatije.

4. maja. Gambini je navedel nekaj podatkov o ital. gimnaziji v Pazinu. Uže 1872 so bila razpisana učiteljska mesta, a oglasilo se ni dovolj prosilcev. 19. dec. 1898 pa je dež. odbor zopet predlagal ustanovitev ital. gimn. v Pazinu. Dež. zbor je predlog sprejel, in vlada je sklep potvrdila. Scampichio interpeluje, zakaj poučuje katehet Jurančič v Lovranu veronauk v hrvatskem jeziku.

5. maja. Vateron je pri razpravi o proračunu šolskega zaklada očital vladi, da je osnovanje hrvat. gimnazije v Pazinu ne le sramota, temveč tudi infamija. V šolah se tira politika od strani vlade in slovanske stranke. Na isto stališče se postavijo tudi Italijani; a s to razliko, da vlada razsiplje denar s svojo politiko, a oni bodo sčedili s svojo, ker bodo sploh odrekli vsak prispevek za šolo. Vladni zastopnik je protestoval proti očitaniu infamije.

5. maja. Posl. Varetona, ki je napadal vlado, da tira v šoli politiko, je zavrnil Gambini, češ, da je dež. šolski svet začel hoditi vse druga pota, odkar je v Trstu sedanji dež. namestnik, ter izrekel nadejo, da vlada vstraja v tej smeri. — Treba si zapomniti to hvalo od laške strani!

9. maja. Dež. glavar javi, da so slovanski poslanci zavrnuili njegove italijanske pozivnice. To pa je povsem neutemeljeno, ker so vsi ital. jezika zmožni, in ker se dež. glavar v uradnem dopisovanju poslužuje izključno italijanščine

kot jedinega uradnega jezika istrskega deželnega zbora. — Dež. zbor bode torej 8 dni po seji, v kateri se je javila zavrnitev (2. maja) odločeval po deželnem redu.

Štajerski. 23. apr. Grof Stürgkh poroča o predlogu posl. Poscha o uporabi § 14. in predlaga: »Dež. zbor je preverjen, da uporaba § 14. drž. tem. zak. nasprotuje avstr. drž. pravu; proti temu protestuje dež. zbor in naglašá potrebo, da država prizna naravna prava nemškega naroda v Avstriji, zapusti sedanjó pot ter zopet uredi parlamentarne razmere. Imenom Slovencev pobija dr. Sernec ta predlog. Vsprejme se, pri glasovanju po imenih, s 43 proti 13 gl. Vsprejme se, proti glasom Slovencev, tudi Hagenhoferjev resolucija, da naj vlada takoj prične korake za zakonito uredbo jezikovnega vprašanja ter se pri tem ozira na zgodovinski pomen nemškega jezika v Avstriji.

3. maja. Odsek za občinske stvari predlaga, da se trg Vozenice izloči iz dosedanje občine in ustanovi kot samostojna občina. Barkellersberg naglašá, da je ta ločitev potrebna iz gospodarskih in narodnih ozirov. Posl. Lenk zatvrjuje, da slovenska večina iz okolice zatira nemško večino v trgu. Predlog pobijata Vošnjak in dr. Rozina. Trg s samo 297 preb. je premajhen za samostojno občino. Doslej ni bilo preprirov, a ti nastanejo vsled delitve obč. imetja. Večina je seveda sklenula ločitev.

Dr. Rosina je predlagal, da se za povsem slovenski ljutomerski okraj ustanovi vinarska šola, naravno da s slovenskim naučnim jezikom. Odsek, kateremu je bil izročen predlog, pa je ukrenul, da se šola pač ustanovi, da pa mora biti poučni jezik nemški.

6. maja. Dr. Rosina je podal slovensko pisano interpelacijo glede ravnopravnosti pri Graškem nadsodišču. Nemški listi se togote radi te »predrznosti«.

9. maja. Dr. Rosina prečíta v zadnji seji podano slovensko interpelacijo radi razmer pri Graškem nadsodišču potem pa číta tajnik prevod. — Meo počitanjeno slovenskega teksta so člani nemškega kluba in kluba nemške ljudske stranke ostavili dvorano.

Koroški dež. zbor je 5. maja sprejel novelo k volilnemu redu za občine, po kateri se vvedejo tajne volitve.

9. maja. Po nasvetu finanč. odseka se je Huberjev predlog, da se prispeva 10.000 gl. za spomenik cesarice Elizabete v Ženevi, soglasno odklonil; sprejel pa soglasno predlog Metnitzev, da se pokloni 20.000 gl. za »ustanove cesarice Elizabete« v deželni hiralnici.

Nižeavstr. 25. apr. Burna debata o nagodbi z Ogersko. Dr. Lueger je ostro govoril proti večini v drž. zboru, zlasti proti Mladočehom, katerim je očital, da so se dali z jezikovnimi naredbami kupiti za nagodbo. Sedanja, kakor tudi nova nagodba ste skrajno krivični, to je le mirovna pogodba med Avstrijo in Ogersko, a Avstrija v nji premagani in ponižani del. V Avstriji ne bo miru, dokler ne bo sedanje razmerje z Ogersko stalno uravnano, kajti doslej je bilo pri vsaki obnovitvi nagodbe politično barantanje, in vselej se je kaki stranki izplačala Judeževa nagrada. Ako bi bilo pri nas le količkaj patrijotizma, bi se morala nagodba soglasno odkloniti. Ako bi mi imeli može, kakor Ogri, ki imajo pogum, ravnali bi proti Ogrom, kakor to zaslužijo. Na Ogerskem so vedno grozili z revolucijo, in zato se tudi tu grozi z revolucijo. A tako daleč ne pride, ker so še vedno stranke, ki so pripravljene v obrambo domovine. — Dr. Philipovich omenja, da niso vedno vsega krive le stranke, ki dobe Judežovo plačilo, temveč nekatere razmere, o katerih pa se ne sme in ne more govoriti. Pri nas nimajo poguma, da bi se protivili ogerski vladi, a

v ljudstvu ne bi bilo zadostne podpore, temveč ker nedostaje podpore od drugod.

Češki. 26. apr. Dr. Nemeč poroča o obrtnih, kupčijskih in drugih strokovnih šolah. Tudi na teh zavodih se germanizuje češka mladina. Od 28.013 dijakov na čeških šolah je bilo 27.443, to je 98% Čehov, in le 570 ali 2% Nemcev. Na nemških pa od 14.372 dijakov 12.068 ali 84% Nemcev, a 2304 ali 16% Čehov. Adamek opozarja zlasti na skrb, ki se naj obrača na više deklishe šole.

18. apr. Dr. Pinkas poroča o ustanovi obrtne komisije za kraljevino Češko. Breznovský interpeluje o velikonemških znakih, s katerimi je odičila češka glavna deželna blagajna svoj plačilni nalog.

27. apr. K referatu dr. Scharfa o šolskem nadzorstvu, da naj vlada iz drž. blagajne plača suplente za učitelje, imenovane okr. nadzorniki, pripomni dr. Adamek, da se je tak predlog stavil že 5 krat. V Galiciji se je storilo, kar se noče na Češkem. Drž. zbor ne more storiti ničesar, in vlada uporablja § 14. le, da dobi davke in rekrute. To je največji absolutizem. S tem uveri češki narod le, da ga res hoče razdražiti do skrajnosti. Ako jo je premotil mir, ki vlada na Češkem, naj pomisli, da so poslanci zanj žrtvovali svojo popularnost. V tem času, ko se v določnih krogih priznava naravnost, da jim ni nič za Avstrijo, je gonba proti zvestemu češkemu narodu ne le nediplomatična, temveč tudi nepatrijotična. —

29. apr. Dr. Engel interpeluje zaradi dogodka v Hebu. Sezivlja se na interpelacijo dr. Pinkasa z dne 25. apr. o istej stvari. Dasi se je z ozirom na to, da bo v 8 dneh nova obravnava, prosilo za zadostno brambo za dr. Mirička in dr. Treftrunka, in dasi sta ona isto prosila pri namestništvu, in dasi hebski listi že naprej ščujejo množico proti temu, ko imata zopet priti v mesto, ni dež. nam. odgovoril na to interpelacijo in tudi ničesar oskrbel za osebno varstvo, kakor se je to pokazalo pri zaključni obravnavi. K nji je došel branitelj dr. Mirička sam. Ko je začel govoriti češki, je zahteval sodni tajnik, da govori nemški, in šele na opetovano zahtevanje dr. Mirička je pripustil sodnik češčino. Ko je došel dr. Treftrunk, veleval je sodnik dr. Mirička, da mora kot zagovornik govoriti nemški, ako je tožitelj sam prisoten; da, žugal mu je, da se mu odvzame brambeno pravo. — To ravnanje sodnikovo je povsem samovoljno in nezakonito. Po obravnavi je velika množica žugala varnosti in življenju čeških pravnikov. A namesto da se ta razkropi, je bil dr. Mirička zatvorjen, ker je v svojo brambo po-tegnul revolver. To vse se je godilo le vsled bezprimerne nebrižnosti vlade, ki je omogočila očito vstajo nemških uradnikov proti veljavnim predpisom. Le vsled izgube vsake avtoritete je možno, da so sodniki v službi velikonemške ideje.

Zato vpraša, zakaj se je opustila skrb za varstvo; ali hoče dež. nam. skrbeti, da se v bodoče ne bodo dogajale več take stvari, in se zato kaznuje sodni uradnik; — ali hoče skrbeti za telesno varnost čeških državljanov na Češkem proti izgredom nemških?

Pri Špindlerjevem predlogu za povišanje števila Praških zastopnikov v okr. šolski svet, spominja dr. Herold na te Hebske dogodke. V Pragi se nobenemu Nemcu ne stvori nič žalega, ako ne izzivlja. Zakaj se manjšine varujejo in ščitijo le tam, kjer so nemške? To, kar je storila politiška in sodniška uprava v Hebu, ni le evropsk, to je uže azijski škandal; saj se nikjer ne dobi take podlosti teh oblastij proti češkemu narodu. To je bojazljivost, katere bi niti zadnja, naj podivjanjša država ne dopustila proti svojim državljanom. Ako dva državna uradnika padeta tako glo-

boko, da ravnata kot podleca in ovajalca, in se njima nič ne zgodi; ako sodnik proti zakonom in določbam jezikovnih naredeb ne dopušča češkega govora; ako se tako postopa proti advokatu, zastopniku stranke, — ako se zato zadržuje v zaporu, ker mu drž. oblast, ko po krivdi policije ni mogel odpotovati, v vsem mestu ne more dobiti prenočišča, in ako poleg tega drž. pravdnštvo še prične preiskavo proti temu zastopniku radi motjenja javnega miru, — potem za vse to nimam drugega izraza nego Greuterjev fej!

Ljudstva v Hebu, ki zaznamuje one, ki so došli v mesto iskat prava, ne obdolžujem, pač pa one, ki imenom zakona in vladarja morajo skrbeti za red in pravo, pa so te stvari provzročili. Zato jih moramo pred vsem svetom postaviti na sramotni oder in tožiti zanemarjenja svojih dolžnostij. — Nemški list poroča, da je Hebski župan pomiril nemške razgrajače s tem, da jim je obečal, da bo dr. Mirička na rotovzn zaprt. Na to je šla množica, peva-joča Bismarckovo pesem in »Wacht am Rhein«, k spomeniku cesarja Josipa, kjer je bil nemško nacionalen govor. Ako se Čeh zatvori, tedaj se pomiri ves Heb, in tedaj zadoné pesni — avstrijskih patrijotov. Dež. namestnik mora, ako hoče to ostati, isto tako, kakor dobro vé, kako se mora ozirati na prava nemških manjšin, tudi vedeti vsaj to, da se mora ozirati tudi na prava in narodnostne zahteve češke večine. In ako to ne ide z lepa, bodemo stvar dež. namestniku nasproti uže še znali prisiliti.

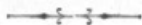
9. maja. Dr. Čelakovský poroča o uravnavi javnega šolstva v narodnostno mešanih šolskih občinah (manjšinskih šolah). Doslej o tem ni bilo zakona, in upravno sodišče je razsojalo. Da se stvar končno uravna, je bil namen znane lex Kvičala. Vlada je s predlogo 1890 izrecno priznala kompetencijo dež. zbora v tej stvari. Sedaj zahteva le, da se pred 1870 ustanovljene šole ne smatrajo za manjšinske šole, temveč le one, ki so bile ustanovljene po novem šolskem zakonu. — Zakon se ne dotika ni v najmanje po abstinenciji svojih posl. ne zastopanega nemškega prebivalstva. Dokaz temu je sodelovanje vlade in nemških veleposestnikov. — Dr. Zarka omenja, da vprašanje o šolskem nadzorstvu s tem zakonom ni rešeno. Nemci so zahtevali 5-letno prebivanje roditeljev v kraju, da otežkočijo češke šole; sedaj pa se določi 3-letno prebivanje, torej šele po tej dobi naj češka manjšina dobi pravo do šole. Dasi zakon velja za obe narodnosti, tiče se vendar le Čehov, saj Nemci nimajo svojih naselbin v zgolj čeških krajih. — Dr. Herold pravi, da se ne da vse na hip premeniti in vse pritožbe nakrat zadovoljiti. Vsi želimo, da češke manjšine dobé svoje šole bez onih naporov in bojev, ki so bili dosedaj v to potrebni. Proti njim se prične takoj strastna agitacija, ljudje se opuščajo iz službe, da se zmanjša število češko šolo zahtevajočih. Zakon naj to prepreči, ker bodo odločilne razmere onega časa, ko se je podala prošnja za šolo; ako je bilo tedaj zadostno število roditeljev, se mora ustanoviti. Da bi vsaka narodnost morala vzdrževati svoje šole, je sicer teoretično prav, a praktično bi dovedlo do raztrganja dežele. Mi živimo v državi, kjer je vpliv mnogoletne nemške tradicije tako mogočen, da trpimo pod njim tudi, kjer smo v večini, in tem silnejši je tam, kjer smo v manjšini. Ne koristi nam nič, ako sklepamo zakone za policjo, (Lagergesetze), vprašanje je le, ali moremo dobiti zakon, ki nam doneše poboljšave. V pravosodju so tekom let mnoge preembe. Ko je šlo za nemške šole v Praških predmestjih, so bile zelo olajšane, ko je pa šlo za češko v Litomericah, je bila zelo otežkočena. Mi si hočemo priboriti trdna tla in zato rabimo natančno zakonito določitev. — Grof Zedtwitz omenja, da se to vprašanje rešuje uže 15 let. Boj za šole

je bil pogostoma vzrok narodnostnemu sovraštvu, in patrijotična dolžnost je, da se odstrani tak povod preprirov. Ker zakon zadovolji obe narodnosti, naj se sprejme, ako ima tudi še marsikake nepopolnosti.

S i l e š k i. Posl. dr. Michejda se je v interpelaciji pritožil, da se še ni rešila prošnja meščanov iz Tešina za ljudsko šolo s poljskim učnim jezikom. Mestni svet Tešinski je 20 apr. na nasvet župana in drž. posl. dr. Demela radi tega soglasno sklenul resolucijo, da interpelant ni bil zadostno poučen. Mestni svet se je izrekel proti šoli, in se je o tem tudi poročalo. — Zato obžaluje, da se na tak način daje dušek jezi, ker je bil mestni zbor opravičeno proti agitaciji, provzročeni po galiških priseljencih pod pretezo te šole. V imenu dostojanstva Tešinskega mesta protestuje proti temu nekvalifikovanemu postopanju pod zaščito imunitete. Opekar Wojnar je v tej seji izjavil, da je sam Poljak iz Silezije in torej dobro pozna mišljenje svojih rojakov; a da ni nobene želje po poljski ljudski šoli v Tešinu; nasprotno hoče poljsko prebivalstvo Silezije, da se otroci izučé v nemščini. Sam dr. Michejda je vzgojil svoje otroke v zavodih v Nemčiji. Zato protestuje, da bi se izobrazba sileških otrok potisnula na njivo gališke.

28. apr. Türk se pritožuje o počeševanju nemških imen po železniških postajah. Janotta nasvetuje resolucijo, da se to nepotrebno delo počeševanja omeji v nemških okrajih.

29. apr. Pri obravnavi o deželnokulturnih podporah nasvetuje pripravljalni odsek, naj se kmetijska družba za vojvodmo tešinsko in češka osrednja družba pozoveti, da dež. zastopu predložiti nemška letna poročila. — Vsi slovanski poslanci se protivijo temu nusuovetu, ki se je seveda sprejel.

Poročila.

Goriški knez in nadškof Missia je izdal pastirski list, v katerem zavrača nemško agitacijo za protestantizem.

„*Klub avstr. narodnostij na Dunaju* je 1. maja imel javen shod, na katerem se je protestovalo proti Koliskovemu predlogu, da se vvede nemščina kot izključni uradni jezik pri avtonomnih uradih na Nižeavstr. — J. U. ban je statistično dokazal, da je to nemogoče. Spominjal je na zakon v češkem dež. zboru v isti stvari, ki varuje prava Nemcev da bi jih ti sami ne mogli bolje. A Koliska vodi le slepa strast. V Niži Avstriji ste občini Poštorna in Hrvat. Nova vas, v katerih nijeden človek ne razume nemščine. A ob meji češki in moravski je obilica občin s češko večino. O nekaterih je priznalo drž. sodišče, da je v njih češčina občinski jezik. — Serbeny, dopisnik »Hlasu Naroda«, dokazuje, da je na N žem Avstrijskem do 600.000 Čehov. Treba, da se organizujejo in podajo svoje zahteve. — Preds. organizacije nar. delavcev, Liling, omenja, da taki zakonski predlogi namerjajo jednako postopanje proti Čehom, kakor postopajo na Pruskem proti Poljakom. Urednik Janča dokazuje, da je kriv vladni sistem, ki povsod protežuje Nemce, teh razmer. — Urban nasvetuje resolucijo, ki označuje Koliskov predlog, izvirajoči iz želje po nemški nadvladi in po zatrtju češkega življa; on hoče vzeti še to, kar je Čehom ostalo po ponemčenju šol. Zato se pozivlje češko prebivalstvo, da se upre takim zahtevam, in češke občine, da uradujejo nadalje v češkem jeziku. Od vlade se zahteva, da namesti zadostno število češčine zmožnih uradnikov, ter

da se pri prih. ljudskem štetju poleg občevalnega jezika določi tudi narodnost. — Shoda se je udeležilo tudi nekaj rodoljubov iz čeških občin nižeavstrijskih. Te občine bodo same protestovale proti zakonu, ki bi se sklenul proti Čehom in v obče proti Slovanom na Nižeavstrijskem.

Klub avstrijskih narodnostij na Dunaju je imel 11. maja svoj letni obč. zbor. Vsa poročila odborova je zbor našel v redu in odobril. V odbor, ki se imenuje upravni svet, so bile dopolnilne volitve. Dosedanji jako večji in marljivi predsednikov namestnik g. Josip Urban se je odpovedal, ker ima obilo drugega narodnega dela. Na njegovo mesto je izvolil zbor g. Nermut-a, v tem ko je g. Jos. Kubiček izvoljen zopet predsednikom. V odbor je zopet izvoljen Fr. Podgornik, urednik »Sl. Sveta«, potem gg. Jos. Kalda (od poprej), Dastih (od poprej), Václav Karlovský (nov) in Ignatij Neugeboren (nov). Reditelji pa so: Jos. Odvačka, Ant. Malkovskij, Fr. Svoboda in Frt. Sablik. Posebnih razpravljanj to pot na občem zboru ni bilo, pač pa je vsemu društvu znano, koliko novih zadač čaka rešitve. Bližamo se ljudskemu štetju, raznim volitvam; mestni svet Dunajski in nižeavstrijski dež. zbor, cerkvena uprava, vlada dajajo Čehom nižeavstrijskim opraviti in pomišljati. Potrebna je organizacija za politiško, uspešniše narodno in naposled jako težavno gospodarsko delo. Nemške stranke hočejo po vsej sili uničiti vpliv Slovanov te dežele in Dunajskega mesta. Silno potrebno je, da se vsega tega dela udeležijo ne le Čehi, temveč tudi drugi tu prebivajoči Slovani. Klub avstrijskih narodnostij je jedino politiško društvo, h kateremu morejo pristopiti vsi narodi, torej, kakor so se razvile stvari, člani vseh slovanskih narodov te polovine cesarstva. Izmed Slovencev je sedaj v klubu in njegovem upravnem svetu jedino urednik našega lista. To kaže na nemarnost slovenske naselbine na Dunaju, o kateri je dovolj inteligencije. Jednaka je pa tudi z drugimi Slovani Čehi, ki so malone sami v klubu, so prisiljeni, baviti se samo s svojimi stvarmi. Ko bi pa bili zastopani v društvu tudi drugi Slovani, bi se razpravljala vprašanja vseh Slovanov, kakor odgovarja pravilom društva. Nadejamo se, da dajo vsaj slovenski naselbniki na Dunaju zgled kolonijam drugih Slovanov, in da torej pristopijo v klub avstr. narodnostij ki ima sedaj svoj sedež: na Dunaju I. Spiegelgasse, št 21 (restavraciju Lafar).

Knez Al. Liechtenstein je pred 25 leti bil za ravnopravnost in voljan, za organizacijo Čehov na Dunaju darovati na leto 300 gld. A sedaj je v društvu onih, ki hočejo te Čehe potrustati.

Na mirovni konferenciji bo Bolgarsko zastopal diplom. agent dr. Stančiev, in to na željo Avstrije in Rusije kljubu protivljenju Turčije.

Pariški armenski odbor je izjavil turškemu poslanku, da je pripravljen dogovarjati se s turško vlado, da se izdajo take naredbe, ki bi zboljšale stanje Armencev.

V Carjigrad so došli trije člani armen. odbora iz Ženeve, da se z merodavnimi krogi posvetujejo radi potrebnih reformov za zboljšanje stanja Armencev.

Na Reki se je otvorila obrtna razstava.

Bolgarski knez je razpustil mestne zastope v Sofiji, Ruščuku in Varni — Vladi se je to zdelo potrebno z ozirom na volitve v sobranje, ker so bili prijazni bivšemu ministerstvu, — zato, da se prepreči vpliv mestnih odbornikov na mestne uradnike. Sedaj opravljajo posle komisije iz samih vladnih privržencev. Vpliv teh na uradnike je seveda vladi ljublji.

Na Ljublj. realki je doslej od 3. razr. nadalje bilo vvedeno učenje francosčine, oz. laščine. Oba, prvi kot kulturni in svetovni, drugi tudi kot trgovski jezik sta za nas važna, naj se poučujeta tudi v prihodnje. Ker pa se našim rojakom vedno bolj odpira pot na jug, je sklenul deželnozb. odsek, naj se vvede hrvaščina kot neobvezni pouk.

Pogreb grofa Hohenwarta 28 apr. je bil veličasten. Blagoslovljenja trupla v Štefanovi cerkvi se je udeležil cesar, vsi ministri, odposlanstvo mladočeškega kluba in kluba veleposestnikov, Praški in Ljubljanski župan, mnogi drž. poslanci in dostojanstveniki. Truplo so prepeljali v Hütteldorf.

V 2. razr. so pri mestnih volitvah v Ljubljani dobili naprednjaki 470, klerikalci 183, nemškonacijonalci 188 glasov.

Nemško-nac strankarski shod v Gossensassu na Tirolskem 24. apr. se je izrekel proti delitvi Tirolske v nemško in laško ozemlje, ker to nasprotuje ne le vse-nemškemu interesu, temveč tudi zgodovini Tirolske. — Na Češkem je gospoda povsem drugega mnenja.

Proti volitvam v Ljubljanski mestni zbor je vložila sloven. katol. stranka ugovor, sezivljajoča se na to, da so se pri njih godile nezakonitosti in nasilstva.

V Hebu se je vršila kazenska obravnava proti 2 nemškima avskultantom. Sodnik ni dovolil češkemu odvetniku dr. Mirickemu in češkemu tožitelju dr. Tieftrunku, govoriti češki. Ko sta tožitelj in njegov zagovornik po obravnavi hotela iti na kolodvor, ju je množica spremljala z demonstracijami. Dr. Tieftrunka so morali orožniki spremiti iz mesta, in dr. Miricka se je v vozu moral braniti z revolverjem. Zato je moral na policijo. Vedla se je proti njemu tudi sodna preiskava. Množica je, zvedevši njegov zapor, pevala Bismarckovo pesen in pa »Wacht am Rhein«. Dr. Herold je v češkem dež. zboru ožigosal strašljivost in popustljivost vlade.

Tržaško ital. polit. društvo je na občem zboru 4. maja razpravljalo o raznih iredentskih željah, zlasti proti hrvat. gimnaziji v Pazinu in proti slovenščini pri Tržaškem sodišču. Odločeno je bilo, da se zasnuje društvo proti tuberkulozi — kot podružnica jednakega društva v Rimu. Tedaj se je spominjal Venezian bolezn, ki razsaja v Trstu, a je pogubnejša nego tuberkuloza. To je zaplemba ital. listov, zabrana prebivanja nekaterih ital. podanikov in zapreke, ki se stavijo nošenju — marijetic. Uspeh fulminantnega govora je bil, da se je sklenula ostra spomenica proti postopanju oblastij. — Ti ubogi zatiranci! Jeden njih je celo predlagal, naj se pošlje vladi v Rim memorandum s prošnjo, da pomilosti politiške kaznjence, predsedniku se pa to vendar še ni zdelo primerno. — Naši oficijalni listi seveda ne omenjajo o tem početju ničesar!

Novo ustanovljeno nemško društvo v Jablonci je sklenulo resolucijo, da se nem. poslanci pozivljejo, naj z vsemi možnimi sredstvi upró se volitvam v delegacije.

Hrvat. poslanca dr. Potočnjak in dr. Mazuranič sta napravila na vlado vlogo, dolžečo župana v Cerkenjenci, da je ponaredil uradne zapisnike. Ta je tožil poslanca, ki sta bila obsojena vsak na jeden mesec ječe.

V Pragi sta po noči dva pijana delavca napadla in ranila nemškega burša. Vsa stvar se od nemških listov zopet izkorišča v narodnostne namene. A sta bila izzvana.

Črnogorskega prestolonaslednika Danila so v Neustrelitzu, kjer vlada nevestin oče, sprejeli srčno in svečano. Mesto je bilo okrašeno. Dan na to je dospela

princezinja Juta iz Petrograda. Narod jo je srčno pozdravljajal. Zvečer je bila serenada pred dvorom in mestna razsvetljava. — Od tod je šel princ v Berlin k posetu nemškega cesarja. — Princezinja, luteranka, prestopi v pravoslavje. — Car ji da doto 1 milj. rubljev.

Na mesto Plzenske porote je za tiskovno pravdo »Wacht an der Miesa« določena — hebska. Ker bo treba priti k obravnavi mnogim pričam Čehom, ućakamo morehiti so kaj lepega!

Pravoslavnim Srbom v Sarajevu je bilo prepovedano na kolodvoru s petjem pozdraviti česke izletnike. Hrvaškim listom, ki pravijo, da so hoteli uporabiti Srbi to priliko v veliko srbsko, torej protihrvaško demonstracijo, je to sicer všeč, — a obžalovati se mora v imenu slovanske sloge.

Rusko-tatarska izložba v Pragi bo od 13. — 18. maja. Upravna sta jo ruski drž. sovetnik Kašpar in kustos Naprstkovega muzeja Kottner. Prof. Kašpar je pri svojem 25 letnem prebivanju na Krimu in Kavkazu nabral dragocene zbirke.

Predstojniki občin olomuškega okraja, 52 po številu, so izdali proglas, v katerem protestujejo proti nasilnemu ravnanju Olomuških nemških fanatikov zlasti gledé na vprašanje o češki realki in čeških visokih šolah ter o elekt. tramvayu, ter se zavezujejo, da stvoré vse, kar jim dovoljuje zakon in čast, da pridobi češki živelj svoje pravo, in da se porazi nemško nasilstvo.

Proti elektr. železnici v Olomucu, kjer so se zabranili češko-nemški in napravili izključno nemški napisi, so napovedali tamošnji Čehi bojkot.

7. maja je bil shod češkega društva Leopoldovskih svobodomiselnih volilcev na Dunaju, kjer je govoril ured. Janča o umerjenju osebnega dohodninskega davka in o ljudskem štetju — »Občevalni jezik« kaj je to? To je jezik, v katerem kdo obično govori v družini. Ako torej Čeh prizna češčino za svoj občevalni jezik, ne sme nikdor ugovarjati temu, in ako bi se sedaj zopet komisarji temu protivili, treba jih naznaniti vsled zlorabe uradniške moči — Govornik je dokazoval dolžnost Čehov, da priznajo materinščino. Konečno omenja protirimske agitacije, ki ni verska, temveč politiška. V Monakovu so osnovali ognjišče agitaciji proti Avstriji. Od tam se pošilja na tisoče marek za vsenemško agitacijo v Avstrijo, odtod se razpošiljajo v nemško časopisje protiavstrijski članki.

Češki turisti so bili v Zadru slovesno sprejeti. Pl. Relja je v pozdravu naglašal vzajemnost Slovanov in izrazil veselje, da je toliko odličnih Čehov došlo v hrvatsko Dalmacijo, Pasovský se je zahvalil, naglasuje čvrste zveze, ki spajajo češki in hrvatski narod. Na parobrodu »Panonia« je bila večerja z mnogimi napitnicami; omenimo naj le dr. Klaičovo slovanski vzajemnosti in Bianchinijevo oživljenju državnega prava kraljevine Češke in Hrvatske. Turisti so bili tudi v Črni Gori lepo sprejeti.

O „kritiku našega časa“.

„Видѣть великъ звѣрь, а главы не имѣть.“

III.

G. recenzent leposlovnega lista »Dom in Svet« je vendar toliko pravičen, da v začetku svoje kritike priznava sestavljenje *prvega* rusko-slov. slovarja za »mučno delo«;

on celo pozivlja, naj mi bodo rojaki hvaležni, da sem na tem »polju začel ledino orati«.

Ali to čuvstvo »pravičnosti« je čisto farizejsko in ima jedini namen, maskirati one nepravčnosti in ono preočividno tendencioznost, ki se vlečeta kakor rudeči niti po vsej recenziji g. Komljanca

»Uže površni pregled slovarjev (sic!) človeka napolni z nekim nezaupanjem«, da bi se s pomočjo mojega slovarja »lahko čitale in razumevale ruske knjige.«

Torej uže »površni pregled« vzbuja tako prepričanje o mojej knjigi; kaj še le podrobni, natančni pregled! Uže Lermontova »Junak našega časa« privedel je g. Komljanca do spoznanja, »da se taka dela ne bodo dala čitati s Hostnikovim slovarjem, ker nas pri mnogih izrazih pusti na cedilu.«

Na to morem le odgovoriti, da moj slovar ni specijalni slovar Lermontova in tudi ne kakega drugega pisatelja; g. recenzent baje ni našel besed, ki so mu bile potrebne, ko je čital omenjenega pisatelja. Prej pa mi je stavil v greh, da sem pomestil v slovarju besede »valjgota, varnak« itd., ki se nahajajo v Jazykovu, Ryljejevu, Nekrasovu, Puškinu, Maminu, Mačtetu, in seveda tudi v drugih prejšnjih in sedanjih pisateljih in pesnikih, in bez katerih bi g. recenzent ostal »na cedilu«, ko bi hotel čitati omenjene avtorje. Zdaj naj pa sodi človek, ali je sploh mogoče izpolniti zahteve takih kritikov.

Da je ni posebno težko razumeti, da slovar, kateri je sestavljen jeden človek in sestavljen pri težki učiteljski službi *bez vsakih odpustov*, v tako kratek čas, da se je čudil vsakdor, ki je to vedel, človek, ki je, po besedah g. recenzenta, »oral na tem polju ledino, da slovar, pravim, ki v nameček velja *dvakrat manj*, nego kaka *slovenska* knjiga takega obsega, ne more biti tako obširen in popolen, kakor je, napr. francoski slovar Littré-ja, nemški Sachsa ali slovenski Pleteršnika. Naivno je celo misliti, da imajo omenjeni slovarji v sebi *absolutno vse* besede svojega jezika; sicer bi slovar Pleteršnika ne imel celih 9 strani »poprakov in *odatkov*«, ki pa gotovo niso še do dna izčrpani. Celo »izgovarjava« g. Komljanca se nahaja v njem. V slovnici »Šumana«, katero je izdala »Matica« (1882), imate besede »znamje, vrinek« in kolikor ugodno drugih, katerih ni v slovarji Preteršnika. In v kakem pomenu rabi Šuman besedo »somneti, somnenje«? Le primerite nje pomen z onim, ki stoji v omenjenem slovarji!

Jeden iz neodpustljivih grehov, katere je bezgrešni g. recenzent našel v mojem slovarji in v slovnici, je dalje moja slovenščina, katero sem, po njega trditvi »prikrojil po svoje«. Prepričati sebe samega, da govori resnico, g. recenzentu se ve da ni bilo posebno težko, in tako je došel do »naravnega« sklepa, da je tudi moja rusščina ravno taka, kakor je moja slovenščina, t. j. ne rusščina, a nekak »prikrojen po svoje« ruski jezik. Iz najčistejšega srca prepuščam vsakemu, najprej pa čitateljem lista »Dom in Svet«, staviti rusščino g. Komljanca višje od moje (kakor jo stavi sam v svoji kritiki), in »jih bo nebeško kraljestvo«.

Pa obrnimo se k mojej slovenščini. G. recenzent navaja nekoliko ruskih besed, ki se nahajajo v njej. Ruske so mu, kaj pak, zato, ker jih ni v slovarji Pleteršnika: ali površni pregled tega slovarja vam pokaže tam celo mnogoštevilno vrsto besed, pri katerih je na koncu pripisano: »iz ruskega«, no te nikakor niso vse, ki so se kdaj pisale, posebno v poslednje čase in posebno v perijodične

literaturi slovenske. Očividno je, da sestavitelji tega monumentalnega slovarja niso *sami* pehali te besede vanj, kajti v njem se nahaja to »kar in kakor se je *pisalo*«. Ako pa jeden sme rabiti ruske besede, ne da bi se mu to štelo v greh, zakaj bi tudi drug ne smel? Zakaj se náme gleda drugimi očmi in se mi meri drugo mero? No ne le to! G. Komljanec specijalno *meni* pripisuje rabo (in se izpodtika nad rabo takih besed, češ, da so ruske, katere stojé v slovarju Pleteršnika kakor *neruske*, napr. »posle«, »no«. Oblika »šče«, ki je čisto dosledna, dokler pišemo »toporišče, iščemo«, po vesti govoré, meni samemu ni po volji, no pisal jo je, mej drugimi, vselej pokojni Trstenjak, ko je izdajal »Zoro«.

Orodnik ženskega spola a-osnov na — *oj* si tudi nisem izmislil jaz; pisali so to končnico do mene, pišo jo zdaj, napr. slavni naš pesnik Aškerc, in pisali jo bodo i dalje, komu bo ljubo, poleg oblike na -o, kakor Rusi pišo -oju in -oj, kakor se komu zdi. *Jedino*, kar je morda novo*) v mojej pisavi, je -ej nam -oj za c, č, š, ž, j, po taistem vzroku, po katerem pišemo »kraljem, Čičem« itd., kakor Rusi; ali ravno te »prikrojivte« — kaka ironija usode! — g. recenzent *ni zapazil*

Ničesa, absolutno ničesa novega razen nje v mojej pisavi ni; kdor tvrdi ináče, *umišljeno kleveče in laže!*

Besedni red je posebnost pisatelja ali pa mu je iskati vzroka v pospešnem pisanji. In ako ta red ni po volji Komljanca, naj bi vsaj ne citiral »napak« tam, kjer jih ni, napr. na str. 28. Po pravici rečem, da tudi meni reže uho, da si sem uže 20 let iz domovine, napr. tak le stavek g. Komljanca: »... da je ta ruščina kakega ne-Rusa.« Jako dvomim, da bi kak Slovenec mogel reči: »... da je ta rehta kakega ne-Ribničana.«

Sicer pa drage volje prepuščam mojemu strogemu sodniku prepričanje, da je on poklican učiti mene slovenskega jezika, kajti uči me celo ruskega!

G. recenzent tvrdi, da je večina moje slovniske terminologije ruska Primerjal sem terminologijo v sklaniatvi in spregatvi, nazvanja besednih razpolov itd. — vse je toisto, kar v Janežičevej i Šumanovej slovnici. V vsej slovnici najdete le par besed: priložaj, ki *ni* ruska, »različje« (ki je tudi slovenska, ne izposojena), nam. vrsta (glagola) in pa »pravopisanje«, katera je popolno tako slovenska, kakor »pravopis« ali pravopisje. Kje je torej tista »večina« ruske terminologije?!

V.

Ker je g. recenzent trumo svojih čitateljev uže »prepričal«, da sem kriv takih in takih grehov, naravno je, da mu je bilo treba i pokazati, kakov bode *njegov* rusko-slovenski slovar, kadar on krene svojim plugom preoravat tisto »ledino na polju«, katere na tem »polju« do mene nihče ni oral. (*Neorana ledina na polju! ne orano na oranem!*)

In g. Komljanec uči: a) некать за безчестіе *boljše* считать з. б.

Oh, preljubi g. recenzent! »iskatj za bezčestije«, to je nemško: »Der Ehrenbeleidigung anklagen«; »ščitatj za b« to pa se pravi v vašej nenaglednej švabščini: »für Unehre halten ali: für eine Schmach ansehen.« Kakor vidite, je med jednim in drugim velikanski razloček; kaj poreče g. Varšavski ruski profesor Francev, kadar dobi v roke te moje vrste? Bržkone g. Komljanec Franceva

*) Oblika »vorni« utemeljil sem v 1. knjigi »Russk. Filolog. Vestnika« za 1897 l. Članek ta je bil potem preveden i v »Sl. Sv.«

ni razumel, Francev pa g. Komljanca ne, neglede na svojo »pravo in pristno« ruščino.

b) Ako bi mi kdo stisnil roko, da bi me zbolelo, rekel bi mi lahko: »ne stiskajte мнѣ руку больно: ko pa bi si jaz napr. zlomil roko ali kaj takega, da bi me bolela, rekel bi Rusu: »u menjà rukà bolit«; ako pa bi me navdala čudna želja, da bi mi Rus v oči rekel, da po rusko ne znam, odrezal bi se jaz »mnje v ruku boljno«, t. j. tako uči g. Komljanec, oziroma g. prof. Francev(?) kakor pa v Rusiji nihče ne govori. Zdaj pa sami sodite, kaj je »boljše«.

Objasnivši čitateljam »Dom in Sveta« in *meni*, da je »boljše« kako misel izražati besedami, ki pomenjajo čisto kaj drugega, nego se je *hotelo povedati*. in poka, zavši, da je v mojem slovarju mnogo besed, »ki ne rabijo v knjigi ali občevalnem jeziku« (katerih torej docela v jeziku *ni*. ka-li?), navaja g. recenzent nekoliko besed iz *svoje* ruščine; nekatere iz njih, kakor: »востество, testo«, бабушка, судья itd., katerih uganoti ne morem, postavil sem iz krščanske ljubezni med tiskovne pomoče g. recenzenta. Druge pa, ki jih bomo gledali v slovarju g. Komljanca, so sledeče: *móroz* — *mraz* (pri meni *moròz*); *boróna* (pri meni: *boronà. brana*); берлога (po rusko: *berlóga, ž. sp.*); говядо (po rusko: *rogatyj skòt*; »govjad« je cerkvenoslav. beseda, od katere imamo le: »govjadina« = goveje meso, in »govjažij« — goveji); лѣпота je cerkvenoslav. beseda (po rus: *krasotà*); тѣжбà: v resnici тѣжба, ne »тоžba«, kakor tvrdi g. Komljanec, nego »pravda«; »kut« ni »kot«, nego jako omejen lokalizem, ki označa »kot sè svetimi podobami«, ki se sicer imenuje »perednij ugol«; крижъ (recte *крыжъ*), ni ruska beseda; po r. le »krest«; »kryž« le ravno toliko rusko, kakor »ksendz, kostel« in druge take; ковачъ, po r. *kuznèc*; »kovalj, kovèc in kovač« so jako omejeni lokalizmi; v vseh 20 letih besede »kovač« nisem ni slišal, ni čital, no v slovarji Dalja stoji; besede господаръ ruski jezik do cela ne *zna*; slov. »gospodar« po r. *hozjajin*; v staroruskem jeziku je pač bila ta beseda v obliki »gospodar« ali *ospodar*, no kako se je naglašala, znano je le g. Komljanca; ko bi sodili po sedanjem »gosudárъ, rod. -árja«, ki pomenja »gospod«, mogli bi oporekati učenemu g. recenzentu. Rusko »brodник« je slov. »ribiška mreža«. ne pa *brodник* (flosar).

Iz vsega rečenega je vidno, da slovar g. Komljanca nikogar »ne pusti na cedilu«, in da se bo z njega pomočjo prav lepo in lahko čital Lermontova, »Junak našega časa«. Dobro srečo! Do teh dob poskrbim, da se naučim po slovensko in po rusko in povrnem g. pisatelju, kar mi je posodil, pri čemer pa zjavljam uže znanprej, da bom iskal v njegovem delu tudi *dobre* in najprej dobre strani.

(Dalje pride.)

ЖЕЛАНІЕ.

(Po S. Jenku.)

Я крылья бы хотѣлъ имѣть,
Измѣрить безпредѣльный свѣтъ,
Найти завѣтный уголокъ,
Гдѣ былъ бы самъ себѣ царекъ,
Гдѣ укротилъ бы страсть любви,
Назначилъ бы предѣлъ мечты,
И чтó до-сихъ-поръ пережилъ,
На вѣкы вѣчныя бь забылъ!

Bož. Tvorcov

Русскія непосредственныя природы.*)

Здѣсь русскій духъ, здѣсь Русью пахнетъ.
Изъ народной сказки.
Широко ты, Русь, пораскинулась,
Къ морю Черному понагнулась.

Кольцовъ.

Na необъятной равнинѣ Русскаго государства можно встрѣтить и высоко просвѣщеннаго человѣка, не уступающаго самому интеллигентному человѣку Запада, и непосредственныя природы, которыя живутъ еще мировоззрѣніемъ древнихъ своихъ предковъ. Несмотря на такое различіе, отъ первыхъ вѣсть въ большинство случаевъ душевнымъ холодомъ, а при знакомствѣ со вторыми незаглушенная душа человѣка восхищается какъ какими-нибудь перлами, внезапно добытыми со дна морского.

Въ произведеніяхъ знаменитаго русскаго беллетриста Ивана Сергѣевича Тургенева, сочиненія котораго переведены на всѣ европейскія языки, есть небольшое произведеніе подъ заглавіемъ: »Живыя мощи«. Фабула этого произведенія, несложная, но зато сколько въ ней выражено полноты національнаго русскаго духа, общеславянскаго терпѣнія и вліянія ортодоксальнаго христіанства!

На хуторкѣ одной изъ среднихъ губерній Россіи, въ пасѣкѣ, стоялъ небольшой плетеный сарайчикъ, въ которомъ на подмосткахъ, прикрытая одѣяломъ, лежала маленькая женская фигура. Седьмой годъ она уже лежитъ на одномъ мѣстѣ, прикованная къ своему ложу неизлѣчимою болѣзнію. Этой женщинѣ не было еще и 30-ти лѣтъ, но она до того высохла, что Тургеневъ сравниваетъ ее съ иконою стариннаго письма. Обстоятельства ея жизни сложились такъ: въ своей деревнѣ она слыла красавицей; любила хохотать, плясать и пѣть. Приглянулась она въ деревнѣ хорошему молодому парню, полюбили другъ друга, и она считалась уже его невѣстою, но одинъ несчастный случай испортилъ всю ея жизнь. Весною, ночью ей какъ-то не спалось; въ саду удивительно сладко пѣлъ соловей. Вышла Лукерья (такъ звали дѣвушку) послушать соловья, и вдругъ ей почудилось, что привѣтно нѣжнымъ голосомъ называетъ ее по имени ея женихъ. Поглядѣла она въ сторону, оступилась и упала на землю; съ тѣхъ поръ она тяжело заболѣла и уже не поправлялась. Съ этого времени начинается ея страдальческая жизнь, которую она переносила съ тѣмъ терпѣніемъ, которое свойственно только воспитанной въ идеалахъ христіанства славянскаго души, безъ всякаго вліянія Запада, который, влагая въ славянскую душу анализъ жизненныхъ явленій, тѣмъ самымъ лишаетъ ее поэтической непосредственности. Осенью эту дѣвушку перенесли въ предбанникъ, и она тамъ лежала все холодное время. Было желаніе у господъ ея перевезти ее въ больницу, но она отъ какого предложенія отказалась.

(Dalje pride.)

*) Ruski profesor, i po rodu Rus, kot sotrudnik »Sl. Sveta« uže več let poznan našim čitateljem, g. J. D. Četyrkin je (na podštavi jednega Turgenjevega dela) tukaj kratko označil nepokvarjeno naravo ruske duše. Spis je premišljevanja vreden in takó preprosto izdelan, da bi ne potreboval prevoda za tiste, ki znajo čitati cirilico.
Opom. ured.

Iz novin.

»Budap. Hirlap« piše, da Madjari le pod uslovjem privolijo v to, da si Avstrija pridobi zemljo v Kitaju, ako odstopi Oggerski Dalmacijo, Bosno in Hercegovino.

»Reichswehr« 20. apr. razpravlja razmere v Istri, Trstu in Gorici ter pravi, da pri vsem spoštovanju do kulturne važnosti Italijanov ne gre, da bi se pridnemu in lojalnemu slovanskemu elementu jemala ustavno zajamčena prava. Princip enakopravnosti, kateri zanika z italianissimi napolnjena galerija s kričanjem, mora postati tudi tu zmagovit, ker zahteva to politiški in socijalni razvoj teh dežel.

»Kölnische Zeitg« prinaša članek o potrebi učenja ruskega jezika. Sklicuje se na veliko važnost tega jezika za trgovino, za diplomate in vojaštvo, nasvetuje, da se naj uči vsaj neobligatno po realkah in realnih gimnazijah. — Tako se misli v Nemčiji, ki je v vsakem oziru mnogo pred nami. A v dež. zboru kranjskem je nemški plemič, ki je zajedno dež. predsednik slovenske dežele, zanikal važnost in pomen ruskega jezika s »hvala Bogu« za Avstrijo.

»Zastava« poroča o rešenju patrijarhove stvari po sinodu, da se pozivlje Zmejanović, naj ali sam nastopi kot tozitej in donese svoje dokaze ali pa prijavi tozbo. Potem se bo stvar razpravljala v sinodu pod predsed. patrijarha Georgija, a Zmejanović ne sme biti pri razpravi prisoten. To se je sklenilo soglasno. Taka rešitev se zdi tudi poslancem vladne stranke pogrešna. Zapisnik je kr. komisar predal min. predsedniku in potem vladi.

Zaderskemu »Nar. Listu« se je javilo iz Rima, da je visoki cerkveni dostojanstvenik, ki je dobro poučen o starosloven. službi božji, imel advijencijo pri kard. Mazelle, prefektu sv. zbora za obrede. Ko je temu javil o velikem vznemirjenju ljudstva radi obustave staroslov. bogoslužja v zaderski nadškofiji, je bil ta zelo iznenadjen, ker mu to ni bilo znano. Zatrdil je, da se hoče sv. stolica strogo držati svojega lanskega odloka, ter da naj se vse pritožbe pošljejo naravnost v Rim.

»Slovenec« poroča, da je v Rovinjskem selu v Istri uže od nekdanj hrvatsko bogoslužje, a novi duhovnik hoče imeti nakrat vse latinsko. Doslej so se otroci krstili v materinem jeziku po rimskem obredu, a sedaj župnik noče drugače nego povsem latinsko. Trije možje so šli v Poreč k škofu, ki je dal zatrdilo, da se mora otrok krstiti v hrvat. jeziku, ako roditelji zahtevajo to, a župnik se temu ni hotel ukloniti; rekel je, da otroka krsti v hrvat. jeziku le v zakristiji ali doma, a nikakor v cerkvi. Drugi dan so dobili telegrafično naredbo škofovo, a še sedaj se ni hotel ukloniti. — Tako hočejo nekateri duhovniki po vsi sili tudi pri nas vvesti protirimsko gibanje.

»Fremdenblatt« 29. apr. posvečuje svoj vvodni članek razpravi o realnem zakonu v dež. zboru kranjskem. »Da je poučni jezik slovenski in nemščina poleg tega poučni predmet, ne zadočuje nikakor nekaterim slovenskim politikom.« A faktično je poučni jezik nemški, in slovenščina poučni jezik. Na to se zaletava v Lenarčiča, ki je nasvetoval neoblikat. učenje ruščine. »Da je tvrditev, da je nje znanje za vsakega Slovana neizogibno potrebno, — velika pretiranost, morajo tudi vsi pametni rojaki Lenarčičevi priznati, tudi oni, ki, jednako Nemcem, ruski jezik v našem času priznavajo znamenitim kulturnim jezikom, in visoko cenijo uševno vrednost moderne ruske literature. Svetovno slavo znamenitih ruskih pisateljev so ravno Nemci utrdili s svojimi, v najširše kroge prodršimi prevodi, in Slovenec, ki more zahtevati, da velja za izobraženega moža, gotovo ne stori te zahteve zavisne od znanja ruskega jezika. Tudi ne dvomimo na tem, da ta sanjač za ruski jezik niti najmanje ne veruje, da se uresniči njegova zahteva po vvedbi ruščine v Ljublj. realko. Saj za to nedostaja vsaka praktična potreba, a tudi učenci in njih roditelji bi bili dež. zboru in vladi malo hvaležni, ako se zadačam šole na Kranjskem priklopi tako oddaljen predmet, kot je učenje ruščine.

Povsem jasno in vidno je, da je bilo slovenskemu govorniku pri njegovi čudni zahtevi le za vsiljivo panslavistično demonstracijo, ki se niti ne straši, da vrednost drugih slovanskih jezikov, zlasti onih, ki so v Avstriji domači, zapostavlja v prid ruščine . . . Za torišče panslavističnim demonstracijam ni primeren noben avstr. deželni zbor . . . Dež. nam. baron Hein je tudi to panslavistično demonstracijo, kakor je bila njegova dolžnost, takoj zavrnul.« Tudi o sklenenem pouku v hrvaščini tvrdi ta list, da ni izšel iz pedagoških ali praktičnih, temveč iz polit. nagibov. Slovenci in Hrvati so poklicani, da reprezentujejo jugoslovanski narod. — Tako pisanje v listu, ki velja oficijalnim glasilom, je znamenito. Vsa natolcevanja nasprotnikov pogreva list proti nam.

»Morning Post« poroča, da se med Rusijo in Angleško vrše pogajanja o korejskem vprašanju, o čuvanju severovzhodne obali kitajske proti napadu Japonske in Nemščije, o kitajskih železnicah, o evropskih naselbinah v Kitaju, o določitvi evropskih vplivnih zon na Kitajskem, o afganskem vprašanju; o perzijskem vprašanju (tu noče Rusija pristati Angleški, ki želi, da si le dve državi deliti svoj vpliv na Perzijo), o sirskega vprašanju; o krečanskih stvarih, kjer naj se onemogoči vsako tuje vmešavanje takoj, ko se utrdi veljava kneza Jurija; o nezavisnosti Abesinije. Grof Muravjev je predlagal, da se rezultat teh pogajanj javi francoski vladi, in ona povabi, da pristopi sklenenemu dogovoru. Pogajanja je baje provzročil sam car, ki želi, da se mirnim potom rešijo vse preporne točke med Rusijo in Anglijo, ker bi nadaljnje nesporazumljenje teh dveh držav v vzhodni Aziji povečalo nevarnost vojne in tudi okrepilo vpliv Japonske in Nemščije.

Milanski »Secolo« piše o Italijanih v istrskem dež. zboru, da občuduje duševne boje, katere morajo biti avstr. Italijani za svojo narodnost (!), katero dan za dnevom napada kmečko prebivalstvo slovansko, — a da oni vendar večkrat prekoračijo meje, dovoljene brambi, ker uporabljajo ista nasilna svedstva, proti katerim se pritožujejo, ako jih rabi avstr. vlada proti njim. Ako se Slovenci v dež. zboru, kjer so v manjšini, poslužujejo svojega materinskega jezika, v tem posnemajo le tridentinske poslance v dež. zboru tirolskem. Celo tedaj, ako bi bil oficijalni jezik v zakonu določen, ki nasprotuje njih težnjam, bi bili opravičeni, da zahtevajo spremembo. V laškem parlamentu se tudi ni nikdar kratilo pravo savojskim poslancem in delegetom, dasi so bili v absol. manjšini, da se poslužujejo francoskega jezika.

»Bohemia« pravi, da v celi Pragi, v vseh 29 župnijah ni nijednega nemškega duhovnika; kak Nemec je le med redovniki. Še celo v čisto nemškem Hebu imajo le v mestu, ne tudi v okolici, le nemške duhovnike, v Budjevicah je vsa duhovščina češka itd. — Na Dunaju pa so župnije z izključno češkimi in slovenskimi duhovniki. — Ta tožba je prvič velikanski pretirana, drugič pa tudi ničesar ne pomenja, vsaj za duhovsko opravilo ne. Kajti češki in slovenski duhovniki so vsi nemščine zmožni, dočim Nemec skoro noben slovanskih jezikov ne zna.

»Secolo« pravi, da je tržaški dež. namestnik pozval župana in ga vprašal, ali je pisal predsedniku laškega parlamenta, Zanardelliju, kot župan ali privatno. Grof Thun se je radi Zanardellijevega pisma pritožil ital. poslaničtu grofu Nigri, a ta je rekel, da je ono povsem privatno. Vse to je seveda, »ut aliquid fieri videatur.« Tudi rimski avstrijski poslanik bar. Pasetti je baje pri min. vnanjih poslov Canevarju protestoval proti temu pismu.

»Ostd. Rundschau« se jezi, da je šel slovenski posl. dr. Krek na Vestfalsko, kjer ni le izpovedoval sloven. delavcev, temveč imel tudi nekoliko shodov. Spominja, da je avstr. vlada zavrnula čez mejo pruskega pastorja, ki je hotel priti v Avstrijo, in se čudi, zakaj nemška vlada ni stvorila isto dr. Krelu. Da to potovanje ni nedolžno, pravi »O. R.«, je najboljši dokaz, da je Krek pristaš stranke, ki je protivna Nemcem, in ki hoče vvesti ruščino v Ljublj. realko.

Hrvatski listi povdarjajo, da je treba, da Hrvati brzojavno čestitajo Slovencem radi sklepa dež. zbora o učenju hrvaščine na realki. S tem naj se dokaže da so Slovenci in Hrvati jedno ter da hočejo kljub zlobi časa in nasprotnikov, da se združijo v jedno samostalno državno skupino.

Dr. Ebenhoch je v »Reichswehr« javil, da se katol. nemška stranka zлага s tem, da se jezikovni zakon poda po § 14.

»Hrv. Sloga« zahteva od min. preds. Szella, da izpolni obljube svojega nastopnega govora gledé hrvat. šol na Reki. Na Reki živi najmanj 16.000 Hrvatov, ki ne znajo drugega jezika. Madjari so mislili po italijanizaciji priti do madjarizacije, pa so se prevarali. Vzgojili so si italijanski renegatski element, ki je najodločnejše protiven ne samo madjarizaciji, temveč tudi vsemu, kar pride z Madjarskega. Učitelji donesejo iz Italije, kjer so zvršili svoje studije, ideje ital. jedinstva in iredentizma, pa tako vzgajajo deco. — Ko se otroci vzgajajo v tujem jeziku, ne morejo napredovati. Z madjarske gimnazije ne morejo dijaki priti na nobeno vseučilišče v Avstriji, ker nimajo zadostne izobrazbe.

Ruske drobtinice.

Съ миру по ниткѣ, голому рубѣха.

Nekaj iz lačnih gubernij, quasi nastanek »R. drob.« v 2. št. »Slov. Sveta« za t. l.

Kakor poročajo privolške novine, osnoval ter uredil je naš »Rdeči Križ« v kazanski guberniji 629 obednic za otroke i odrasle ljudi. V teh obednicah dobiva toplo hrano 45.000 duš; močne deleže na mesec — pomesečne porcije pa dobiva 71.466 duš; iz 240 pekarnj dajejo kruh 14.455 dušam; ubežišč, v kojih i sito krmijo, i toplo grejejo, i delo dajejo, je pa po vsej kazanski guberniji 466 dušam osnovanih i urejenih 240. Po vsej kazanski guberniji živi na sredstva »R. K.« 131, 349 duš; na občinsko roboto v državne lese pa je slo, seveda, tudi na stroške »R. K.« 877 kmetov.

Kjer ni polnega dostatka, tam ni polnega zdravja. Ali tudi za to skrbi dobrodelni »R. K.«, kolikor mu dovoljajo svoje sile i svoja sredstva. Kjer se pokažejo bolezni, tje pošilja zdravilne odrede (oddelke) iz zdravnikov, ranocelcev i milosrdnih sester. V teh zdravilnih odredih deluje v kazanski guberniji 10 zdravnikov, 18 vseučilišnikov-zdravoslovcev, 12 ranocelcev i 36 milosrdnih sester. Bolehajo, seveda, od raznih boleznij, najbolj pa umirajo od vročinske bolezni, pa cinga ali kurdej tudi dela svoje grdo delo. Te bolezni na Slovenskem menda ni, vsaj jaz o njej nikdar nisem nič slišal; tudi tukaj je doslej med ruskim plemenom ni bilo, med azijskimi narodi pa od nekaj udomačena. Za poslednje čase se je pa ta pošast tudi med ruskim seljenjem začela širiti, posebno pa na Volgi, kjer je že skoro celih deset let nepretržno nedostajanje pa lakota, če ne v vseh, pa vsaj v nekaterih gubernijah, a l. 1891 - 1892 i l. 1898—1899 je to pomanjkanje izbruhnulo v očitno narodno lakoto, od katere bi ljudstvo mrla, kakor mrejo muhe od mišnice, ko bi ne bilo ugledne carske skrbi pa milosti božje, katera vedno trka na duri sitih, da bi ne pozabljali svojih lačnih sobratov. Druga se izraža v oteklinah notranjega ustja, če je pa močna, pa začenjajo gniti desne, iz kojih se valé zobi sami po sebi, kar vse učinja strašen smrad. Cinga je posledica nezadostne, maloredilne hrane; zdravijo jo pa v narodu najbolj kislim zljem i kompotom iz mahovnice, katere Slovenci tudi ne znate. Vojna uprava v tem obziru najbolj pomaga revnemu ljudu. Vojno intendantsvo ima teh jedil do izobilja ter bez svoje škode more ž njim pomagati mnogonarodni bedi. V kazansko gubernijo odposlalo je nedavno 136.000 deležev kislega zelja pa 4 pude mahovničnega kompota-ekstrakta.

V Ufimski guberniji pa je 445 otroških i šolarskih obednic za 20.106 otrok, 216 obednic pa imajo uže polnoletni moški i ženske, kojih se v njih hrani 15.020 duš. Pomesečne deleže iz moke dobiva 43.170 ljudij, ubežišč je 28 z. moške i ženske čislom 1070 duš, 2 ubežišči ste pa za matere z otroci številom do 500 duš. Tudi v Ufimski guberniji so se pokazale razne bolezni. »R. K.«, kakor tudi mestna uprava sploh, osnoval je nekoliko zdravilnih postaj, na kojih se je zdravilo do 3762 ljudij. V zdravilnih odredih istega »R. K.« deluje sedaj 7 zdravnikov, 10 vseučilišnikov-zdravoslovcev, 5 ranocelci i 30 milosrdnih sester. Na občinske robe odrinulo je nad 20.000 duš moškega spola, seveda, zdravih

i silnih kmetov, iz Ufimske, pa tudi Kazanske, največ pa iz Samarske gubernije, v državne lesove, kjer si na ta način uže svojimi silami, svojim trudom pridelujejo vsakdanji kruh i živež. Moje današnje poročilo velja o dveh gubernijah, o Kazanski pa Ufimski, v katerih je narodna ujma najbolj strašna. Sosednje gubernije, kakoršne so na prim., Saratovska, Simbirska, Vjatska i dr., pa tudi niso uceléle od elementarnih nevgod, pa posledice slabe letine v teh gubernijah niso takó strašne, kakoršne so v Kazanski, Samarski i Ufimski. Glavna uprava »R. K.« kaže v svojem poročilu, da je do 5. marca iztračeno (zgubljeno) na vsem prostoru lanske ujme 2.234.577 rubljev, iz kojih je 1 a pol milj. r. carjev, 25.000 r. pa naslednika, občinstvo pa i sam »R. K.« sta dala 1.777.950 r. To so torej milodari; državna podpora pa dohaja do nekoliko stotin milijonov rub.; kajti kmetje dobivajo od države vse, kar jim je potrebno, i česar nimajo, nimajo pa prav nič: država jim je dala ozimo seme, jim daje jaro seme, jim je nakupila v Oremburški stepi pri Oremburških kazakih do 60.000 konjev,*) kateri so vsi pospeli k opomladanski setvi. Seveda se vse to daje pod podobo posojila. Vlada jim pravi, da bodo morali vračati, kedar jim Bog pošlje dobro letino; a zna predobro i sama vlada, znajo tudi kmetje do črne pike, kaj pomenijo taka posojila. »Če jim Bog da dobro letino...« kaj pa mo tedaj, če te »letine« še takó skoro ne bo? Povprašujejo se kmetje ter si sami odgovarjajo: »Bog pa car sta velika i dobra! Na vse je volja božja pa carjeva...«

Iz takih i jednaki presoj sliši se nekaka ne zavsem čista, pač pa nekoliko kosmata vest, katera stare ljudi tukaj vznemirja. Ti ljudje pravijo, da poprej na sveti Rusiji tako**) niso govorili i, ko bi bili takó govorili, zapela bi bila po kmečkih plečih šiba. . . Jaz menim, da je to gola resnica, pa resnica je tudi, da si sedanji ruski mali kmetič sam prav nič ne more pomagati. Državni davki so tukaj ničevi, nekoliko večí so davki zemski,**) pa i vsi skupej niso toliki, da bi jih ne bilo moči odpravljati bez svojega pomanjkanja, če bi bilo v kmečkih rokah to, česar ni: jaz menim marljivost (varčnost) i trudoljubje v onem pomenu, v kojem jo znajo vsi resnični prijatelji i spo-

*) Ko so bile te vrstice uže napisane, došle so mi »Mosk. Ved.« št 101 od 12./24. aprila, v kojih je dopis iz Ufe, v katerem dopisnik grenko toži nad nemarnostjo pogonsčikov i stražnikov teh nesrečnih konjičev. Pravimo »nesrečnih«, i to po pravici, če dopisnik piše resnico. A pripoveduje take nemarnosti, da me je kar groza i sram poročati jih vam. Na končni postaji so se neki tako nalezli vodke, da jim je cela partija konjičev ubežala, Bog ve, kam, tako da so jih jedva zopet našli, seveda, streznuvši se toliko, da so mogli ločiti svoje stepjanke od mestnih, navadnih konjev. Nekateri pa so potem toliko zanemarjali, da so jih morali z železnice na saneh odpeljati v konjsko lečebnico, kjer jih morebiti še za blagočasno popravijo toliko, da bodo mogli na svojih nogah od tistega mesta, kateremu so namenjeni. To so menda fakti iz žalostne dejstvitelnosti, takti toliko nemarni, da presegajo vsako dejstvitelnost, ko bi tudi bila še tako žalostna. A ti fakti moje teme ne izpodrivajo, da tukaj vlada po vrhovni volji carjevi postopa z ubožnim i lačnim kmetom takó, kakor drugod ne postopajo celó z nedolžnimi otročiči. Take i jednake neslanosti potrjujejo moje globoko prepričanje, da največ kmečke bede za dobo ošvoboditve jih od robstva izvira od negativnih svojstev ruskega prostoljudina, o katerih je zajamčeno dalje tudi v današnji »drobtinici«.

Opom. pisat.

) »Tako«, to se pravi, niso smeli vzdihovati k Bogu pa carju, a morali so delati, i mnogo, premnogo delati, delati ne le samim sebi, a tudi za druge, za svoje »tlačitelje« — pravijo nekateri narodoljubci, drugi pa menijo — za svoje »dobrotnike ter učitelje«. Po mojem, je resnica tudi tukaj v sredini. Tlaka je bila, pa tlaka je rodila, če ne drugega, pa vsaj **trud iz-pod orlice, a trud, kakoršen koli, je bil i ostane osnovoj človeške i vsake razumne družine . . .

Opom. pisat.

*** Zemskimi davki nazivljajo tukaj one potrebščine, katere zbirajo zemstva na mestne ali krajevne nuje. Kajti vsaka gubernija ima državno i zemsko upravo; glava prve je gubernator, druge pa — predsednik zemske uprave. Zemstva poslušajo uže okolo 30 let, pa njih delovanje je malozadostno ljudem, katerim delo več velja, nego pa forma. Nikakor se ne morejo ustanoviti, t. j. nočejo razumeti svojega delokroga, ležejo silno v »Evropo«, zato pa jim grozi »коренное переустройство«, kar menda znači, da jih nekoliko po prstih nakrajo ter jim raztolmači o staro rusko pogovorko »каждый сверчокъ виши свой шестокъ« — sutor ne ultra crepidam! . . .

Opom. pisat.

spešniki narodnega blagostanja.***) Ta marljivost, to trudoljubje našlo bi si postranske vire, poprijelo se bi sadjereje, bčelarstva, vrtnarstva, kakega rokodelstva. Vse to bilo bi ljudu v podmogo, ako zemlja ne rodi. Platiči pa gruševka je ljuba hrana v teku vse zime slovenskemu kajzarju; isto uslugo bi moglo prinašati sušeno sadje tudi ruskemu kmetiču, ko bi si take reči umel pridelati i pripraviti. A kaj velja „umel“, če ni resne volje, če ni resne skrbi pa brige za svoj obstanek, za obstanek človeški, ne pa medvedji. Umeti ni trudno, kmeti vidijo cvetočo sadjerejo v velikih gospodarstvih, vidijo sadne vrtece pri školah, vse to vidijo i razumejo, kajti niso kaki gornještajerski buteljni, a ruski preprosti ljud je prebrisan, da mu med ravnimi para ni. Nepodvižnost, lenoba i odsotnost vsakih potrebnejšij ovirajo vsak izdaten gmoten napredek, nekaj usodopolni fatalizem prikoval je ruskega kmeta k staremu zavetu: „**kakor so živeli prednamci, tako bomo živeli tudi mi.**“ Če jim na tako kategorično resolucijo rečeš: „Prednamci niso bili svojevoljni, svobodni gospodarji, bili so podstava gosposki peti, katera je morala za-nje skrbeti“ — ti pa takoj bez ovire odrežejo: „Tedad so skrbeli za nas graščaki, sedaj pa nas očka — car ne zapusti, naj bo njegova i pa božja volja! Naše delo ni modrovati, naše delo je slušati i molčati, a govorili i modrovali bodo za nas drugi, a car nas pa vendar nikoli ne pozabi; mi smo njegova opora, kakor je on naš pokrovitelj i spasitelj, mi smo bez njega nič, pa i njemu bez nas dobro ne bo...“

To vam je primer ruske prostonarodne filozofije, mužiške filozofije, katero pa razume le onj, koji ljubi i poševa ruskega mužika Seveda, se tudi v tem obziru nahajajo izjeme, pa izjeme so redke; kako redke so te izjeme, je vidno pač iz zemskih i državnih milijonov, kateri se sipljejo v privoške kraje, kakor da bi se sipali v kak prepad. Taka udanost carju i državnemu stroju je bezprimerna v zgodovini narodov, udanost ne slepa, pač pa popolnoma zavedna, katera se s krvjo predaja rodododu od iste dobe, ko se je utrdila Moskóvska država, pa do današnjih časov, ko na površju uže dve stotletji trobentajo i bobnajo o raznih zapadno-evropskih ljudovladah, konstitucijah, socialnih strojih državnih, o komunah, revolucijah itd. Car, zemlja, mužik so tisti trije kiti, na katerih se pokoji mogočna Rusj, pokoji se trdno i negibno, miruje tako krepko, da je ne premaga nobena peklena sila. To vam je trozveza, sposobna na vsako veliko delo, pa le pod tem uslovjem, da inicijativa, da životvorno načelo i začetek pojdejo od zgorej, od glave državne i narodne

To so stare i preproste reči, katere more razumeti le preprosti um; pa rusko površje ****) jih ne razumeva, kajti svoj preprosti um je zgubilo v „Evropi“, katera pa „мудревать лукаво“...

Božidar Tvorcov.

****) Nekateri politiko-ekonomi menijo, da je glavna krivda revščini ruskega malega pozemelja zlata valuta. Med njimi je glavar g. Šarapov. So pa tudi taki, kateri vso bedo uvidevajo v ničevosti obrtnega kapitala, dostopnega malemu kmetijstvu. Seveda, ta učena gospoda ni celoma na pravi stezi. Revščina ruskega kmetijstva je bila uže fenomenalna, ko še nikdor o kaki valuti sploh, a o zlati posebno, sanjaril ni! Obrtni kapital pa kredit sta rodna sinčeka marljivosti i trudoljubja; kajti komur ni svojega mari, i kdor po letu okolo svoje zemlje dremlje pa plega, pozimi pa na peči, dasi bi včasih mrzli, spi „sno m neprobudnim“, podobno tisti zverini, katera radi pitanja „евоу many cocerъ“, takim ljudem, seveda, vse, kar more biti le podobno obrtnemu kapitalu i kreditu, ostaja na veke večne v najgoršem slučaju pia desideria... Op. pis.

****) Prezanimiv je sestav tega površja, katero bi pa smeli okrstiti tudi »petrovščinoj«, to se pravi vsem, kar tako ali inace napominja »reforme« Petra Velikega. Glavni kontingent te petrovščine daje srednje činovništvo, državno i zasebno, so vsi jednaki, ali vsaj podobni si, kakor je podobna pisanka pisanki. To so vam ljudje, kateri imajo besedo v inteligentni družbi, kateri bi po ruski lahko pošteno živeli, po »evropski« pa umejo le »žuirovati«, koji pojem e na ruskih inteligentnih tleh zgubil svoje inorodno potemstvo, seveda, vse to na sredstva državna, kajti svojih nimajo. Tudi srednje popovstvo škili v to plat, pa ga je še nekoliko sram, torej njegove simpatije doslej še niso popolnoma »legalne«, a prej ko ne tajne i skrivne. Isto velja tudi o kupečestvu. Tudi tega je še sram odtrgati se od domačih tal ter vstopiti na »zemljo evropsko«, razen mladičev, kateri so tukaj znani pod firmoj »kupčikov«, kateri so uže davno povzdignuli se au cours vsakega evropeizma, posebno na Nižnjegra skem sejmju... No „исправьваніа“, kateremu mi pravimo »petrovščina«, so v novejšo dobo naši visokošolci vseh naimenovanj, razun teh, seveda, kateri

Komisija za premembo koledarja na Ruskem, sestavljena od članov astronomskega društva v Petrogradu, se je obrnula na vsa ministerstva, da premembo odobré. Ta so se zrekla za njo in želé, da se prevede kmalu.

Koncem 1899 je bilo na Ruskem 4.530 hranilnic s 537 1/4 milj. rub. na 2,784.668 vlog v knjižicah.

Drobtine.

Slovenske. »Centralna posojilnica slovenska« je imela 23. apr. obči zbor v Rajhenburgu. Udeležilo se ga je 14 zadružilnikov, ki so zastopali 34 deležev. Prometa je bilo 107620 gl., prebitka 221 gl. in upravnega imetja 705 gl.

Obizijjevo tiskarno v Gorici sta kupila poslanca dr. Gregorčič in grof Alfred Coronini.

Posojilnica v Celju je imela prošlo leto 2,219.622 gl. prometa.

Hrvatske. Dež. vlada hrvatska je A. Posiloviču dovolila 100 gl. podpore za sestavo osnove cerkvenih stavb v narodnem slogu hrvatskem.

Hrvati v Steelbonu v Ameriki so si izdelali cerkev, ki je bila 23. apr. posvečena. V Alleghenyju bode skoro dozidana, in za zgradbo cerkve v Chicagu se je osnoval poseben odbor. V vseh teh bo bogoslužje v hrvat. jeziku.

Hrvatski rodoljubi pozdravljajo kranjski deželni zbor, ker je sklenul pouk hrvaščine na realki.

Osemdesetletnica Ivana vit. Trnskega se je slovesno proslavila. Zagrebska društva so priredila na predvečer veliko serenado. Pela so društva »Kolo«, »Sloga«, »Mercur«, »Sloboda«. — Mladi Mihovil Nikolič je deklamoval svojo pesen v čast pesniku. — Slavljenc se je zahvalil z okna za ovacijo. — 1. maja se je poklonila deputacija in izročila umetniško izdelano adresno. Slavljenc je obečal i nadalje po svojih močih delovati za svoj narod. V dvorani »Kola« je bil banquet. Trnski je bil ob prihodu burno pozdravljen. Zdravico na čast slavljencu je govoril dr. Marković. Po kratki zahvali slavljencevi je tega pozdravil imenom »Matice hrvat.« prof. Smičiklas, imenom »društva sv. Jeronima kanonik Suk; imenom »akademije« dr. Vrbančič, imenom hrvat. učiteljstva prof. Ivkamec; imenom hrvat. gledišča intendant Hreljanovič in imenom hrvat. pisateljev urednik »Vienca« Hranilovič. — Po daljši prosti zabavi je še nazdravil v imenu »zveze hrv. pevskih društev« Krešič, v imenn »Kola« Grahor; za društvo za olepšanje plitviških jezer dr. Janeček. Naposled je še kanonik in nar. poslanec Rubetič nazdravil pesniku, povdarivši zlasti njegovo ljubezen do domovine. — Trnski je z več svojih pesnij počastil tudi »Slovenski Svet«. Mnogajja ljeta tudi od naše strani.

V Sarajevu so letos prvič Hrvati priredili zadušnico v proslavo hrv. mučenikov Zrinskega in Frankopana.

Na Hrvatskem je 1360 ljudskih šol; 159.903 šolskih otrok. Viših ljudskih šol je bilo 28, otroških vrtov 15 in oskrbovalnie 6.

V Pragi so dali hrvatski akademiki v spomin hrvat. mučenikov Zrinskega in Frankopana pevati 5. maja liturgijo v ruski cerkvi, to pa, ker v Pragi ni katol. svečenika, ki bi služil glagoljsko mašo, in tudi, da opozoré nasprotnike glagolice kam se lahko zatečejo Hrvati, ako se njim odvzame privilegij glagolice.

tičijo po zaprtih učnih zavodih. Oj, to ubogo rusko dijaštvo, kakó je plameno i vzvišeno, pa celo pošteno v svojih stremljenjih, ko bi ne bilo do mozga propitano boleznijo svojih očetov: neka usodopolna fantastična bezprincipnost i bezrodnost goni to mladino za svojim i zamejnim inozemstvom, pod kličkoj borbe za pravico i svobodo! Rusko dijaštvo je vse, samo ne istino narodno. Torej pa tudi fletno caplja sedaj za Židom, sedaj za Poljakom, sedaj za Armjanom, seda za Finom sedaj za Nemcem... **Huje bezmogle bezkarakternosti pa res ni!!!** Op. pis.

Česko. Česko-slovenski spolek v Pragi pod predsedstvom Jana Legota je sklenul podpirati slovensko slovstvo za mladino ter zato razpisal častni nagradi 50 gl. in 25 gl. Poveril je »zavezo slov. učit. društev«, kateri naj se do 1. okt. pošljejo rokopisi.

*

Srbske. Povodom proslave boja za osvobojenje 1815 je srbski kralj prvič podelil novo ustanovljeni red Miloša Velikega mnogim držav. dostojanstvenikom, med temi bivšima regentoma Rističu in Belimarkoviču, min. preds. Gjorgjeviču, poslancem v Carjigradu, Londonu in Berlinu.

*

Bolgarske. V Sofiji je bila 1. maja (19. apr.) lepa narodna slavnost. Najveljavnejše bolgarsko pevsko društvo iz Plovdiva je došlo v Solijo, kjer je bilo slovesno sprejeto. Tudi »Hrvat. Zadruga« je prišla s svojim tamburaškim zborom k pozdravu. V Slovanski besedi je bil na večer koncert. Po njem je povabil preds. Bezenšek »Hrv. Zadrugo« na prijateljski sastanek.

Dijaštvo.

Častno sodišče se osnuje na Budapeškem vseučilišču za razne medsebojne dijaške prepire.

Hrvatski dijaki v Spletu so sklenuli, da osnujejo ondi hrvatsko gledališko društvo in podružnice po večih krajih v Dalmaciji, da se tako omogočijo glediške predstave po deželi, in hrvatskemu igralnemu osebju zagotovi obstanek in razvoj.

Postopanje Zaderskega nadbiskupa Rajčevića proti glagolici je v krogih hrvatskih vseučiliščnikov Dunajskih vzbudilo veliko ogorčenje. 30. apr. so se zbrali slušalci raznih fakult in visokih šol. Prečitala se je spomenica na nadbiskupa, v kateri se dokazuje neopravičenost njegovega postopanja ter opozarja na pogibelji, ki morajo postati iz njega. Ista spomenica se pošlje v laškem prevodu papeževemu drž. tajniku kard. Rampolli v Rim in nunciju na Dunaju s pjasnilom, zakaj se je odposlala. — Akad. društva v Zagrebu, Gradcu, Pragi, Innsbrucku in Budimpešti se pozivljejo, da storé iste korake za ohranitev glagolice. — Sklenulo se je tudi z ozirom nato, da je glagolica privilegij, podan Hrvat. narodu za velike zasluge za katol. cerkev, in ker torej ni bila privilegij posamičnih župnikov ali župnij, temveč postala omejena le vsled žalostnih razmer hrvatskega naroda, da naj se širi in deluje nato, da postane zopet privilegij vsega hrvatskega naroda. — Podpisov na spomenici je 95. Volil se je tudi odbor, ki ima vso akcijo završiti.

Dopisi.

Iz Istre, 9. svibnja.

Od več vremenam nisam Vam se oglasio, g. uredniče, ali vierujte, da i sada ruka mi trese uznemirena, da mojim slabim perom orišem čemerno stanje ove pokrajine, a i nemoguće je sve potankosti, koje se danomice zbijaju, opisati.

Činjenice jedna za drugom kao po loju prikazuju se na korist naših dušmana, a na štetu Slavena. Nije dosta, da se od slučaja do slučaja obtere uje porezom siromaka Slavena, već njemu se oduzimlje sva ona prava, koja mu idju po Bogu i caru. U crkvi njegova starina rieč božja mu se uzkraćuje, a narivava se latinščina i italijanština, u školah nedaje mu se zakonite slobode, da se naobrazi

u svojem materinskom jeziku, po javnih uredih, ako će se izraziti u materinskom jeziku, gleda ga se krivim okom, da pače nastoji mu se škoditi, pa bio i pravedan. Ali sva ova nepravda ne bi toliko bolila i tištila siromaka Slavena kad bi imao svoje sile upirati proti svom izrodu, ali uvidja, da ga bičuje i onaj, koji bi imao kroititi pravicu i ljubiti narode jednako. Pokrajinski odbor i talijansko zastupstvo, poduprto od c. k. vlade, reć bi, zaklelo se proti Slavenom, da jih sasvim uništi in podjarmi radi česa silom se vpliva na Crkvu, da se sasvim izkoreni i najmanji običaj za Slavene. S Slaveni se strogo postupa i za najmanji prekršaj, dočim Italijani uživaju svu svobodu. Pučke i srednje škole za Italijane se otvaraju, a slavenske zatvaraju. Italijani svojim strahovanjem nad vladom pobjedili su sjajno i radi italijanske rejalka u Pazinu, dočim vlada nać će zamku, da uztegne rieč za hrvatsku gimnaziju, jen Italijanom je sve moguće.

Slaveni nisu slobodni, da svoje tegoće i prava objelodane u saborih po svojih zastupnicih, jer ovim se uzkraćuje rieč, izključuje se iste od pojedinih odbora, njihov isti život radi fakinaža je u pogibeli, te su prisiljeni zapustiti sabor i izdati proglas na svoje biraće o kobnom položaju. Premešćevanje istarskog sabora pokazuju očevidno tlačenje Slavenah i nestalnost vlade. Fakinaži osokoljeni zapovjedaju, a vlada se podlaže, kao da njim se rukuje. Čini se, da primorska vlada čini slovenskimi zastupnici kao Pilat s Isusom, nenahodim u njemu krivine, a vi uzmite ga; i tako italijanski irredentizam gazi Slavene na slobodnu ruku i širi se na obalah jadranskog mora Dalmacije i Istre, kao da su odlučene postati u skorije vrijeme zemlje italskog kraljevstva.

Godine 1866 italijanske oklopnjače pokušale su približati se austrijskoj obali kod Visa u Dalmaciji, ali sreća nije njim se ponesla, da usidre u dalmatinsku luku, jer hrabri Slaveni Dalmatinci i Istrijanci na čelu im Tegethoff pomutiše račune sa odlučnim porazom. Reć bi, da Italija nije pozabila ovu ćušku te promjenila je način ali ne cilja, naumila je, da je treba po svojih mišionara u Istri italijansku narodnost prisvojiti a la Cavour, a Slavene silom podložiti. Takov postupak će li imati dobar uspjeh za našu državu? Neznam, ali, ako c. k. vlada nepromjeni držanje, dvojiti je, dapače kako je obće mnjenje, i kako činjenice dokažuju, neprojde mnogo, da je Istra italska pokrajina bez praha i olova. Budu nost će svjedočiti živćim. Medjutim dužnost je svakog pravog državljana, da po svojih silah stane na odpor.

Istran.

Zmes.

Dr. Everlinga, pastorja v Crefeldu, ki je hotel priti v Gradec agitovat za prestop k protestantizmu, je vlada odpravila čez mejo. — Vendar jeden pogumen korak.

Nadvojvoda Fran Ferdinand je v Budimpešti sprejel v avdijenciji grofa Zichyja in se dal natanko poučiti o Sibiriji. Rekel je, da hoće po možnosti to celo deželo prepotovati.

Budimpeška knjigarna B. Nazela nasl. (Lajoš Toldi) je izdala »Generalkarte von Ungarn.« Zagrebska dioniška knjigarna jo je vrnila, ker je ne more nobenemu ponuditi v nakup, kajti imena krajev na Hrvatskem niso v hrv. jeziku, in tudi te meje ne označene. Budap. knjigarna pa je

odgovorila: »Zdi se nam, da ste v zemljepisju slabo poučeni, ker sicer bi morali znati, da se pod zemljami umeva tudi krpica Hrvatske. Jezik torej odgovarja jeziku države.«

Aleksander in Milan sta se sprla. Milan je del kralja povsem pod svojo kuratelo, nikdor ni mogel bez njegove vednosti do njega, in pisma kraljice Natalije mu je zadrževal. Naposled se je kralj temu nadzorstvu uprl. Ker je Milan sedaj zopet vsled dedščine pri denarju, morebiti zapusti zopet Srbijo za toliko časa, da zapravi več denar.

Mestno zastopstvo v Haagu je sklenulo, da ne dovoli nobenega prispevka za sprejetje zastopnikov tujih vlad, ker papež ni dobil vabila na mirovno konferencijo.

Na Štajerskem je bilo 13 meščanskih, 828 ljudskih in 53 zasebnih šol. Učni jezik je bil na 636 šolah nemški, 220 slovenski in 38 utrakvistični. Šole je obiskovalo 183.606 otrok. Učiteljskega osebja je bilo 2322.

V korist ruskega pomožnega društva v Monakovu na Bavarskem je bil v »Odeonu« velik koncert, na katerem ste sodelovali tamošnji dvorni operni pevki, Hrvatici gđ. Milka Ternina in gđca. Blaženka Kernic, ki ste med drugimi peli tudi več hrvatskih pesnij.

Katoliški poslanci holandski so podali protest proti temu, da papež in južno afriška republika nista pozvana bila k udeležbi pri mirovni konferenciji.

Povodom od kard. Koppa namerjanega nemškega duhovniškega semenišča so nekatere reminiscencije jako na mestu. Koncem 70-tih let je bilo v Budejevicah med približno 100 bogoslovci le troje Nemcev. In radi teh treh so bila predavanja, in so se opravljale molitve, v kolikor ni bila pri njih latinščina v navadi, — po nemški; noben Čeh jim ni rekel radi njih narodnosti žal besede. — Za časa pruskega kulturnega boja so se Vratislavski semeniščniki vzgojevali v Pragi. Tu so jih sprejeli gostoljubno in jim dali lastnega nemškega podvodjo. — Kako pa je po nemških semeniščih n. pr. na Dunaju, kjer je mnogo Čehov, in v Gradcu, kjer je precej Slovencev? Prepovedani so jim slovanski listi, prepovedano celo medsobojno občevanje v materinščini, da bi ne bil radi tega kak Nemeč razdražen. Celó v Celovcu, ki je stolica na tretjino slovenske dežele, se ne smejo bogoslovci pogovarjati v slovenščini, ako nočejo, da jih sramoté. (Po »Politik«.)

Bivši agent bolgarske vlade v Skoplju Rizov je izdal brošuro, v kateri napada kneza in min. preds. Grekova, ker njegova balkanska politika ide samo v korist Avstriji. Bolgarska ima pravo do Bolgarije, da doseže to, treba ji je zaslonbe na kako velemoč, a to more biti samo Rusija.

Po vseh ruskih šolah se bo o proslavi Puškinovi pela himna Hlavačeva, Isto bodo pri tej priliki igrale tudi vse vojaške godbe.

Ruski pisatelj, prelat Ant. Petruševič, je svojo bogato knjižnico daroval »Narodnemu domu« v Levovu.

V Rimu bodo sozidajo rusko cerkev, ki bode pod neposredno zaščito carja Nikolaja II. Doslej ima ruska klonija le kapelo v poslanstvu na Koirinalu.

*

Odbor za proslavo 50 letnice Zmaja Jovana Jovanoviča je izdal poziv na srbske pesnike za Zmajevo himno.

Julij Stavrovskij, pesnik ogerskih Rusov, je 8. apr. umrl.

Rusko tiskarno v Mandžuriji, ob reki Sungari, ustanovi društvo vzhodno-azijske železnice. Tiskarske stroje so odposlali iz Petrograda, osobje je uže angažovano in se v kratkem vkrcia v Odesi.

Bosenska vlada je odobrila pravila za Hrvat. pevsko društvo »Vlašič« v Travniku.

Učiteljska gojenka Benedetti, ki je baje metala kamenje pri posvečenju »Šolskega doma« v Gorici, je bila pri obravnavi pred goriškimi okr. sodiščem 23. apr. oproščena. (Pri prvi obravnavi je bila obsojena na 10 gl. globe).

Živinozdravnika Codermaza, ki je predsed. »lega dela giuventu friulana«, so zaprli, ker je v Furlaniji postopal veleizdajsko.

V Sarajevu je bil 20. apr. zaprisežen novi župan in podžupan. V 1. mestni seji je bil z oduševljenjem sprejet predlog Essad effendija Užmiča, da se pošlje cesarju Franu Josipu udanostni pozdrav,

Ministerstvo je časopisu »Burschenschaftliche Blätter« vzelo poštni debit.

Pevsko društvo »Adrija« v Barkovljah je izvolilo Hrab. Ražma častnim članom v priznanje njegovih zaslug za društvo.

Na Goriškem magistratu je zavrnil uradnik kmetico, ki je bila tje poklicana za podatke, ker je govorila slovenski, češ, da ni dolžan razumeti slovenščine, ter zahteval, da dovede seboj tolmača.

Mestni zbor v Brnu je vnovič sklenul peticijo na vlado za ustanovitev nemškega vseučilišča v Brnu, — ker je Olomuc prosil, naj se ona ustanovi ondi.

Na Romunskem so dobili novo, konservativno ministerstvo, kateremu je predsednik bogataš Catacuzene.

Avstr. vojaški begunec Denizza iz Kalije je hotel v društvu »circolo artistico« v Trstu razpravljati o »Trstu v zgodovini«. Policija pa je prepovedala predavanje in Denizzo zaprla.

Praško mesto se ne udeleži svetovne razstave v Parizu radi nezadostnega prostora, ki mu je bil odmerjen, pač pa československe razstave, ki se priredi dve leti pozneje v Parizu.

Celjsko okrožno sodišče je osvobodilo nemške hujskače, ki so napadli Slovence ob sloven. slavnosti v Celju!

V Varšavi so zaprli poljskega zgodovinarja prof. Korceva, baje radi zveze z dijaškimi izgredi

Car Nikolaj je poklonil svojo sliko v životni velikosti avstr. pešpolku v Plevlju, kateremu je imetnik.

Stojan Novakovič, srbski pooblaščenec v Carjigradu, je imel v ruskem arheološkem zavodu v Carjigradu predavanje »o gradovih in mestih v srednjem veku v zapadni Evropi in na Balkanu.«

Svetolik Rankovič, srbski pisatelj, je umrl 18. marca starega, v 19. letu; 1892 pojavil se je prvič z literarnim delom in odslej marljivo priobčeval slike in povesti v mnogih srbskih zabavnih listih. 1897 je izdala srbska knjiž. zadruga njegov roman »Gorski car«, 1898 nagradila je »Mat. Srbska« roman »Selska učiteljica«.

Nemško bogoslovnicu za avst. pokrajine svoje Vratislavske biskupije hoče ustanoviti kard. Kopp. Ta del njegove biskupije obsega 73.000 Čehov, 120.000 Poljakov in 96.000 Nemcev (po zadnjem štetju). Poljaki in Čehi tvorijo torej nad $\frac{2}{3}$ preb. te »nemške posesti«, ako upoštevamo le katoličane. Za 92.000 protestantov in 5000 Židov, ki poleg onih še prebivajo v teh krajih, se pač kardinal ne bo brigal v tej cerkveni stvari. A nemško semenišče za te kraje bi značilo izključenje čeških in poljskih bogoslovcev, oz. duhovnikov iz teh krajev. Sedaj ima Vratislavska nadškofija za te avstr. kraje poseben oddelek v Olomuški bogoslovnici, v katerem je 23 slušalcev, in sicer 5 Čehov, 10 Poljakov in 8 Nemcev.

»O. Rundschau« priobčuje zaupni razglas Praškega namestništva proti nemškonacijon. gibanju med delavci na Češkem.

Dr. A. Radič, urednik »Zbornika za narodne običaje« v Zagrebu, pozivlje k ustanovitvi hrvatskega narodopisnega društva.

Dr. J. E. Krek je odpotoval na Vestfalsko, kjer dela v ondotnih rudnikih nad 400 Slovencev in 1000 Čehov, da pri njem opravijo velikonočno spoved. Imel je pa razun tega tam tudi več socijalnih shodov.

V Celovcu se je ustanovila podružnica »Südewacht« nemško-nac. društva »Deutscher Jugendbund«.

Tržaški mestni svet je vsprejel predloge tvrdke Zachmayer & Co. v Frankobrodu na Nemškem za zgradbo električne železnice Trst-Opčine s predlogom Veneziana, da se morajo v obratno službo te železnice sprejemati le Italijani, med katerimi naj imajo prednost Tržačani.

Jugoslov. akademija znanostij in umetnostij je imela 27. apr. sejo, v kateri je čital prof. Šreper razpravo: »Hrvat, prvi gramatik ital. jezika.« 1516 je izšlo v Jakinu (Ancona) delo »Regole grammaticali sulla volgare lingua«, ki je do 1552 doživelo 14 izdaj. Spisal je to slovnico dalmatinski Hrvat Fran Fortunio (najbrže polatinjeno ime za Sriča). Bil je pravnik in umrl kot načelnik Jakinski, zavratno umorjen.

Razstava za kršč. umetnost bo v Parizu sočasno s svetovno razstavo, a ločena od te. Postaviti hočejo tam posnetek Carjigrajske

cerkve (zdaj mošeje) svete Modrosti, nji ob straneh posnetek cerkve v gotskem in v romanskem slogu. Tudi iz slovanskih krajev bi lahko pridobili velezanimive doneske k tej razstavi.

Razgled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Kranjsko. Občinske volitve v Ljubljani so v I razredu zopet dovele do ože volitve med slov. naprednjaki in Nemci. — Prvič so dobili slov. napr. po 225, slov. klerikalci 97, Nemci 149 glasov. V oži volitvi so zmagali slov. napredni kandidati. Osupniti mora vsakega veliko število za Nemce oddanih glasov pri letošnjih izborih.

Pripravljalni odbor za I. vseslovenski shod krščansko-socijalnih delavcev v Ljubljani je določil ta shod, ki se se moral odložiti lani, na dan 28. maja v Ljubljani. V ta dan se oblagoslovi tudi zastava teh delavcev, ki si tedaj ustanové svojo zvezo za vse slovenske dežele. Nadejajo se obile udeležbe.

Tržaško. Vlada je dala pravo javnosti Leginim šolam v sv. Križu pri Trstu in v Devinu. V sv. Križu hočejo ustanoviti na jesen tudi obratno šolo, v Devinu pa ital. otroški vrtec.

Namestništvo je vendar rešilo rekurz Slovencev proti temu, da se Tržaška mestna občina brani ustanoviti v mestu slovensko šolo. Odbilo je ta rekurz — ker je za šolske potrebe tržaških Slovencev zadostno preskrbljeno s slovenskimi šolami po okolici!

Namestništvo je prepovedalo sklep Tržaškega mestnega sveta, da se v predsobi zbornice pod okvirom obesi naredba, ki prepoveduje, da bi se v sovetovalnici vzdala spomenska plošča v proslavo protestnega shoda ital. županov proti hrvat. gimnaziji v Pazinu. Mestni svet pa je sklenul, da prejde preko te prepovedi na dnevni red, ker ne navaja nobene motivacije.

Goriško. Dr. Gregorčič je kot načelnik kluba sloven. poslancev pisal. dež. glavarju dr. Pajerju, da slov. poslanci ne iščejo prepira s svojimi ital. tovariši, temveč želé trajni mir. Slovenci zahtevajo le stvari, katere Italijani uže imajo, ali pa, katere Italijani dobé, ne da bi se temu protivili Slovenci. Sklepi dež. zbora naj se stvarjajo v sporazumljenju obeh strank, pri volitvah v odseke naj se ozira jednako merno na obe stranki, zagotovi naj se polna jednako pravnost obeh jezikov v zboru, v odsekih v dež. uradih in zavodih: okr. šolski zalogi naj se podpirajo iz dež. doklade z 80% plače učiteljem naj se zvišajo. Druge zahteve se tičejo cest, uravnave vodja, bezobrestnih posojil in nakupa delnic za vipavsko železnico v znesku 100.000 gl. Dr. Pajer je na to odgovoril ozorno, zasmehljivo in razžaljivo.

Istra. Istrski dež. glavar dr. Campitelli je pisal hrvatskim in sloven. poslancem, da morajo priti k sejám ter se opravičiti radi svoje odsotnosti. Poslanci so pisma, ki so bila italijanska, zavrneli. Nato jim je Campitelli brzojavil, a tudi brzojavke so poslanci odklonili.

Zakon, sprejet v zadnjem zasedanju dež. zbora istrskega, za razdelitev občine Pazinske v štiri manje občine, ni dobil cesarskega potrdila.

Deželni posl. istrski so svojim volilcem izdali proglas, v katerem naznanjajo, zakaj so nastopili pot opozicije. Opisuje se vse moralno in fizično nasilstvo, katero so morali pretrpeti od nasprotnikov, in zaključuje, da je treba delati izven zbornice za premembo odnošajev; v zavesti si boja za pošteno stvar, in zapajoči na pomoč bratov po krvi in jeziku, ne smejo obupati, temveč vstrajati.

Primorsko. Stalni oži odbor sloven. hrvat. dež. poslancev je določil v seji 28. apr. temelje za skupno postopanje, zlasti glede na abstinencijo, ter imenoval referate za posamične dežele in glavnega referenta za celo Primorje, ki morajo predložiti svoja poročila v 10 dneh.

Stalni oži odbor primorskih deželnih poslancev je sestavljen tako: za Goriško: grof Alf Coronini in dr. Gregorčič; za Trst: A. Gorjup in F. Kosec; za Istro: dr. Laginja in Spinčič. V Trstu je imel ta odbor 28. apr. svojo prvo sejo, v kateri je sklenul popolno solidarno postopanje vseh slovanskih poslancev teh treh deželnih zborov ter izrazil zahteve, ki naj se stavijo vladi in ital. poslancem kot uslovje, da se popolnoma izpolnijo, ako se hoče, da bodo slov. poslanci sodelovali v zborih.

Dež. nam. grof. Goess je v odseku deželnega odbora istrskega, kateremu je izročena predloga o premeščenju tega dež. zbora v Pulj, izjavil, da vlada misli, da bi bilo to na korist dežele, vendar ni več na stališču grofa Badenija, da naj se to stvari na vsak način, temveč prepušča dež. zboru prosto voljo, ali sprejme ta zakon ali ne. To je torej zopet nova kapitulacija pred Italijani in nova brca Slovanom.

b) Ostali slovanski svet.

Obče. Nadvojvoda Fran Ferdinand je prevzel pokroviteljstvo nad madjarskim oddelkom Pariške svetovne razstave. Majhen kotič v tej je namenjen Hrvatski.

Zaradi demonstracij proti iredentovskemu tovarnarju Mulichu v Batujah na Goriškem je bilo 23 Slovencev obsojenih na krute kazni. Podali so pritožbeničnosti, najviše sodišče pa jo je za 21 obtožencev odhilo in le za 2 odredilo novo obravnavo.

Komitet za izjave k mirovni konferenciji je imel 13. maja zborovanje, katerega se je udeležilo več žensk nego moških. Poleg Berte Suttner sta govorila tudi načelnik Medparlamentarne unije in jako izbražena gospodica Augusta Fickert. Iz vseh govorov in poročil se je slišalo neomejeno priznanje in simpatično čustvovanje k carju Nikolaju II. Sklenula in jednoglasno sprejela se je primerna resolucija, katera se odpošlje na konferencijo in carju. Ženske so se odzvale iz vse Evrope s pozdravi tudi temu zborovanju. Mnogo plemenitih mislij so izrazile tudi o tem, da bi narodi prenehali prepirati se med seboj. Škoda, da se tudi takih stvari dotikajo Židje, katerih časopisi najbolji hujskajo narod proti narodu.

Dunaj. Duhovništvo evangeljske cerkve na Dunaju je izdalo objavo, da protestuje proti izrabljanju agitacije za vstop v protestantizem iz političnih nagibov, ker unošteva kot jedino veljaven vzrok le prepričanje.

Češko. Žatski trgovski in obrtni gremij je soglasno sklenul resolucijo, v kateri odločno protestuje

proti nastavljanju čeških uradnikov v nemških mestih, ker s tem izgublajo svoj nemški značaj. (Ta nemški značaj mora biti presneto piškav, ako ga par uradnikov zdrobi v prah.)

V Libercu so 44 češkim malim obrtnikom zavrneli napravo prodajalnic za tamošnji trg.

Moravsko. Okr. glavarju Olomuškemu so izročili Čehi prošnjo za ustanovo češke realke. Ta je naročil mestnemu zboru, da se izjavi, ali bi mesto hotelo prispevati k temu. Odgovorilo se je, ako se zdi ustanovitev češke realke potr-bna, naj se ustanovi v kakem češkem mestu, n. pr. Prerovu ali Kromerizu. Zahtevanje češke realke v Olomucu ima le namen velikoslovanske propagande. S prihodom čeških profesorjev in dijakov se hoče pospeševati delo nato, da se pretvori češka manjšina v večino, kar mora odločno zavračati nemški mestni zastop. Ako je vladi od tega, da vzdrži mir v mestu, mora to prošnjo zavrnuti. — Mesto Olomuc šteje 12.000 Nemcev in 6.000 Čehov, okraj olomuški pa 48.421 Čehov in le 13.643 Nemcev.

Srbija. Kralj Aleksander srbski je v spremstvu svojega očeta 9. maja pričel potovanje po zapadnih krajih Srbije ter se vrne 20. maja zopet v Belgrad.

Bolgarsko. V sobranje je bilo voljenih 102 vladnih privržencev in 53 opozicijonalcev.

Rusija. Ruska vlada je odredila, da v Rusijo ne sme priti noben žitni trgovec iz tujine, ako nima privoljenja finanč. ministerstva.

Anglija. M. Salisbury je potrdil na banketu v kralj. akademiji vest o dogovoru Rusije in Angleške radi železnice skozi Nuičvang v severnem Kitaju. S tem je poravnana načelna preporna točka.

V angleški zbornici je izjavil v »spodnji hiši« Baltom, da je namen dogovora z Rusijo, da Angleška ne ugovarja proti ruskim železniškim podjetjem v Mandžuriji, a Rusija se za isto obveže glede Jantsekianga. V »zgornji hiši« je Salisbury javil isto in naglašal, da pogodba znači, da med obema državama vlada dobro razmerje, in da želi, da bode to čim dalje boljše.

Nemčija. Pruski kulturni minister je zavrnel deputacijo Poljakov, ki je prosila, da si smejo ti osnovati privatne poljske šole. Rekel je, da noče zatreti poljščine, ali Pruska ni dolžna, da bi jo gojila v šoli. Ne ugovarja temu ako se otroci učé poljščine doma pri roditeljih, ali ako kak posamičnik poučuje 1 do 2 otroka. Bezobzirno pa bo postopal proti preganjanju nemštva, proti agitaciji poljskih listov in proti osnovanju privatnih poljskih šol.

Turčija. Sultan je odobril pogodbo z otomansko banko, da se za izplačilo ruske vojne odškodnine priznajo ti banki dohodki 7 vilajetev.

Književnost.

„Slavisches Echo“, 3. šte. ima nasledajo vsebino: Was treibt man mit Böhmen? — Die italienische Irredenta. — Politisch-geschichtliche Skizzen über Siebenbürgen, Kroatien und Ungarn. — Musikaufführung des Moskauer Synodal-Chores in Wien. — Die russische Kirchenmusik im Concerte des Synodal-Chores in Wien. — Die Čechoslawen in Wien. — Kritische Rundschau. —

Vermischtes. — „Slav. Echo“ stoji na leto 5, na četrto leta 1-25 gld. Naročnina se pošilja na Dunaj, IX. Eisengasse 13.

Uredništvo novega lista se posebe zahvaljuje vsem tistim slovenskim in jugoslovanskim listom, ki so omenili njegovo izhajanje ali ga še posebe priporočili. Uredništvo jim ob tej priliki naznanja, da tudi severni bratje, Čehi, Malorusi, Velikorusi in drugi slovanski odlomki so se pohvalno izrazili o novem podjetju in prav iskreno priporočajo »Slav. Echo«. Listom vseh slovanskih narodov se uredništvo i nadalje priporoča, da bi blagohotno podpiralo list, ki utegne kmalu izhajati po večkrat, nego mu je določeno doslej. »Slav. Echo« ni nobenemu slovanskemu listu na poti, ker je svoje vrste list tudi po svojem namenu. V interesu slovanske stvari pa je, da se list podpira duševno in gmotno.

S številom tistih, ki so se uže doslej naročili na »Slav. Echo«, je izdatelj zadovoljen in se nadeja, da se isto število bo večalo od štev. do štev. Med naročniki »Sl. Sveta« je uže doslej dobra polovina vstopila tudi med naročnike nemškega lista.

Upravništvo je doslej 1., 2. in 3. šte. poslalo naročnikom »Sl. Sv.« in drugim slovanskim rodoljubom; tem, ki ne morejo vzdrževati obeh listov, in ki so vrnili list, se seveda ne pošlje nobena št. več, izjemši, da bi se zgodila kaka pomota. Kdor ne more sam naročiti se, stvori pa uslugu listu, ako ga priporoča drugim. Izdateljstvu dobro dojde vsaka adresa, ki jo kdo pošlje z namenom, da bi se list poslal na ogled.

Izdatelj ne dela reklame za list, a se nadeja, da blagohotna uredništva slovanskih listov to delo bolje in vspešneje opravijo zanj. Med Nemci delajo reklamo za list slovanski nasprotniki; to je razvidno tudi iz tega, da se je lepo število naročnikov oglasilo uže tudi — iz Velikonemčije.

„Kranjsko v slikah in opisih“. Spominski album, izdal Julij Laurenčič. Založil Schwentner v Ljubljani. Cena 1 gld. Knjiga je razdeljena v dva dela. Prvi podaje zgodovinsko-krajevne opise in slike, — drugi pa slike in oglase trgovinskih in obrtnih zavodov na Slovenskem. Oba dela sta krasno izvedena, in je knjiga res „salonski album“. Samo prvi del se nam zdi premajhen; mnogokaka znamenita pokrajina se je v njem prezrla.

„Slovanski Přeľad“. Redaktor Ad. Černý. Čís. 5. Obsah: Stati: Fr. Kvapil: U hrobu Julia Slovackého. — L. Quis: Dva slovanští básníci samoukové. — Ze slovanské poesie: Ad. Černý: Z písní Vojislava J. Ilijče. — Dopisy: z Moskvy, Petrohradu, okolí Kalisze, Korutan — Literatura, věda, umění. — Rozhledy a zprávy. — Med poročili se omenja in priporoča tudi „Slavisches Echo“.

Византийскій Временникъ. Томъ VI. Вып. 1—2. Med razpravami gavajamo: Этюдъ о византийской музыкѣ. Мартирин. Съ табл. I. Тибо. — Византийскіе памятники Афона. I.—V. Съ 8 табл. Д. Айналова. — Замятки по древностямъ Константинополя. VII.—X. Гавр. Ласкина. — Критика: Н Moritz: Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten. II. Рец. С. Панадимитиу. — Fr. X. Kraus: Geschichte der christlichen Kunst. I.—II. Рец. Е. Рѣдина. — Библиографія. — Мелкія замѣтки и вѣстия. — „В. В.“ izhaja po 4 krat na leto in stoji 16 frankov za granico. Naročnina se pošilja: K. Л. Риккеру, Невскій пр. 14 въ С.-Петербургѣ.

Na znanje. (*Slavnost v Postojnski jami*). Na binkoštni ponedeljek občujejo za obiskanje Postojnske jame tje in nazaj posebni vlaki iz Ljubljane, Trsta, Reke in Kormina v Postojino po bistveno znižanih vožnih cenah, v katerih so uže vključene vstopnine v jame. Vse druge se razvidi iz naznanil, nalepljenih na postajah

„Slovanski Svet“ je na prodaj v posamičnih številkah: v Trstu via Caserma Nr. 1. (tobakarna). v Ljubljani pri g. L. Schwentnerju, knjigarju — Pri Schwentnerju so tudi na prodaj od »Slovanskega Sveta« založene knjižice, kakor: *Ruski prevod Levstikovega „Martina Krpana“*, „Naši knjižni grehi“, „Rusko pravopisanje za učeče se“.

JOSIP WINTER,

dekoratèr

Ramperstorferstrasse Nr. 28 WIEN, V., Ramperstorferstrasse Nr. 28
oddajalnik c. kr. Terezijanske akademije na Dunaju

se priporoča za napravo dekoracij vsake vrste, za kotilijonske figure, izpostavljanja, slavnostne vozove, slavoloke etc., etc. po svojih idejah ali pa po naročilu v plastičnem in dekorativnem delu. — Nadalje najboljše izdelovanje zastav, grbov, napisov, transparentov, pokrival, kotilijonskih tur in kostjume popolnjo-
jojih predmetov po najnižih cenah.

Osnovano 1870.

Erste Wiener Chemische Putzerei & Färberei, Kleider-Reparaturen-Anstalt

WIEN XIV./1., Goldschlagstrasse Nr. 88.

sprejemlje obleke, zavese, robo za mobilje v celoti za čiščenje, barvanje in pranje. Obleka pol volnena in iz likane preje se postavlja po patentovanem načinu in napravlja zopet nova.

Naročila v provincijo se brzo izvršujejo.

Upravništvo „Slov. Sveta“

oddaje prejšnje letnike tega lista s poštino vred po 2 gld. 50 kr. Ruski prevod Levstikovega „*Martina Krpana*“ se razpošilja po 15 kr.; „*Rusko pravopisanje za učee se*“ po 10 kr.; „*Naši knjižni grehi*“ po 12 kr.; „*Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen*“ po 55 kr. * * * *

IGNAZ NOTTER,

Siebmacher und Gitterstricker, Wien, XIV., Roberthamerlinggasse II.

Pletiva iz drata vseh vrst, mreže za ograde. sita z lesenim obodom pohišna in domača orodja in vsakatera dela moje stroke izdelujem solidno in najceneje. Naročbe v provincijo naglo izvršujem.

Zboljšano Kneipp-ovo zdravljenje proti **glavoboli in izpadanju vlás**

dela čudovite uspehe pri nervoznosti, kronični bolečini glave, migreni, nevralgiji in drugih boleznih glave. Steklenica mazila za vlase gld. 1.-, 2.-, 3.-, z navodom uporabe vred.

P. FRÖTSCHER, specialist za bolezni vlásov, Dunaj, XVIII. Theresiengasse.

C. in kr. imetnik privilegij
I. Dunajska votla brusilnica na par za umetno brušenje in britve in zaloga jeklenega blaga
LEOPOLD SCHÄCHTER
Wien I.
Reichsrathsstrasse 9.
Aparati za samobritje se jamóijo, trpežni in dobri.
Zaloga vseh vrst rezil
Specijaliteta:
Noži za radiranje in škarje za podobe v vseh veličinah. Naročbe v provincijo se brzo izvršujejo.
Rezila, poslana za nabrušenje, se obratno izgotavljajo

Potrebno za vsakega trpežega na griži (Bruch).

Tiesel-ovi ces. kral. izključno priv.

pasi od griže,

zdravniško poskušeni, nedoseženi, naj se nosijo noč in dan.

Po jedni strani gld. 3-50, po obeh straneh gld. 5.

Priznanja od g. dr. Weis-a, emerit. sekundarnega zdravnika I. reda Dunajske obč. bolnice, Dunaj.

KAROL TIESEL,

patentni imetnik in proizvoznik.

WIEN,

VII. Westbahnstrasse No. 35.

Wilh. Forster,

gravèr.

Ateljé za vsa graviranja v zlatu, srebru, žlahtnem kamnu, steklu in kovini. Izdelovanje monogramov, grbov, stanc, šablon, pečatov, pečatnih znamenj, stampilij iz kavčuka in kovin in tipov kavčukovih.

Wien, XIV./2, Mariahilferstr. 198
k „zlatemu solnca.“

Izdeluje sam znamenja za društva in klube.

Osnovano 1872.
Senzacionalna iznajdba.
Ces. in kralj. izključ. privilegij.
Radikalni pomoček proti potu, nóg, dobi vsak, ki trpi na temu, le z nošo érevljev za pót, katere sem iznašel sam, kateri so s c. kralj. patentom odlikovani in varovani, in kateri so izdelani z impregnovanim vdelanjem usnjastih podplatov; ti érevlji imajo lastnost, da do cela in za vselej odstranjajo sitni pot na nogah, nastajajoča vnetja in najhujše ozebke in kurja ocesa.
Naročbe od zunaj se izvršujejo v 14 dneh proti poštenu povzetju. Ilustrovane prospekte z navodom, da vzameš mero sam, grešis in franko.
Jos. Hanzlik, Wien, XIII., Weisgasse Nr. 2.

Podgane in miši
delajo največo škodo po kletah in skladiščih.
Najhitreje jih pokoneča od mene iznajdena uničevalna pasta, katero more uporabljati povsod vsakdor. Cena pašti pol kilo gld. 1-50. Izgotavljam tudi najnovejši, od občinstva kot najboljši priznan mehaničen skopec za podgane in miši, kateri prekaša vse dosedanje iznajdbe v tej stroki. Moreš jih s tem skopcem vloviti 15 do 20 ne da bi ga napraviljal na n'vo. Cena skopcu za podgane gld. 4.-, za miši gld. 1-80 do 2-60. — Skopeci za štorklje gld. 1-20. Prodajalcem odstotke.
Prodaje in izdeluje
L. Pösch,
Spengelmester.
Wien, XVII. Bez. Blumengasse 60.
Izdeluje akvarije na steno, na mizo, kabine za kopanje pičev, svetilnice ročne, stenske, za voze in grobe.

Temnih sob in prostorov ne več!

Reflektorji za dnevno svetlobo od

Josipa Striebl-a,

II., Scholzgasse 6. Wien.

Cene:

Nr.	Daljina Širina		gl. ó. v.	Krone
	Centimeter			
1	80	40	12	24
2	80	55	14	28
3	80	65	16	32
4	80	80	20	40
5	100	65	20	40
6	125	80	25	50
7	125	100	28	56

V cenah je vključeno tudi postavljenje s skladišča:

Dunaj.

Izredne veličine po specialnem tarifu.

Olepašave posebe se rabijo po velikosti bronsovane ali pozlačene.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.